

ZVONA

MJESEČNIK ZA
KRŠĆANSKU KULTURU

**BROJ
7/564**

RUJAN 2023.

RIJEKA

GODINA IZLAŽENJA LXI.

CIJENA 1€

*Poruka riječkog
nadbiskupa za
početak pastoralne
godine.*

**Sinodalnost
kao
način
življenja**

Nadbiskup Uzinić na Veliku Gospu

**Bližnji je i onaj koji
drukčije misli, vjeruje, živi**

SADRŽAJ:

Zvona zvone	
Duhovna svjetovnost	2
Poruka riječkog nadbiskupa za početak pastoralne godine.	
Sinodalnost kao način življenja	3
Pripreme za 16. opću redovnu skupštinu Sinode biskupa	
Što je sinodalna Crkva?	4-5
Mediterranski teološki susreti	
Crkva koja prihvaća i uključuje	6
Timothy Radcliffe, dominikanac	
Pun sam nade za kršćanstvo u Europi	7-9
Sinodalnost – novost u uvažavanju i artikuliranju „osjećaja vjere“ (I. dio)	
Sinoda o sinodalnosti kao proces osluškivanja „osjećaja vjere“	10
Dopisništvo Vatikan	
Dvije destinacije pape Franje ...	11
Svjetski dan mladih u Lisabonu	
„Todos“: u Crkvi ima mjesta za sve	11
Kolumna	
Ususret Maloj Gospi	12
Palij - simbol Dobrog Pastira i povezanosti s Papom	12
Sjećanje na Podhumske žrtve	
Pamtiti žrtve i opraštati zločincima	13
Nadbiskup Uzinić na Veliku Gospu	
Bližnji je i onaj koji drukčije misli, vjeruje, živi	14
Velika Gospa u najstarijoj Riječkoj župi	
Pozvani smo biti ljudi uskrsnuća	15
Riječka nadbiskupija	16
Crtice iz Gorskog kotara	
Što je škaubica	17
Biblija	
Djela apostolska 15 i sinodalna Crkva	18
Crkvena glazba	
Liturgijsko - glazbeni pristup misli s mladima	19
Iz povijesne riznice	
530. obljetnica Krbavske bitke	20-21
Gospičko-senjska biskupija	22
Riječka nadbiskupija	23-25
Duhovni kolaž	26
Događanja	27
Doživotni zavjeti s. Nine Benedikte Krapić	28

Zvona zvone

Duhovna svjetovnost

Papa Franjo 5. kolovoza uputio je pismo svećenicima Rimske biskupije. „Osjećam da putujem s vama i želio bih da osjetite da sam vam blizu u radostima i žalostima, u planovima i nevoljama, u gorčinama i pastirskim utjehama“, započinje Papa svoje pismo. U svojoj dosljednoj skromnosti Papa im se obratio kao rimski biskup, kao pastir svojim prvim suradnicima, ali odmah je bilo jasno da to pismo nije upućeno samo njima. Papa u pismu rimskim svećenicima govori zapravo svim svećenicima, ali i svima nama, svim vjernicima. Pismo su prenijele mnoge agencije pa tako i IKA.

Papa je svećenicima zaželio da Rimski Crkva njeguje zajedništvo i bude primjer „suosjećanja i nade, uvijek sa svojim pastirima, uistinu uvijek spremnima i voljnima (pro)širiti Božji oprost, poput rijeka milosrđa koje teže žed današnjeg čovječanstva.“

No, Papa svećenike, a posredno i sve vjernike, u pismu upozorava na ljudske slabosti koje su zapreka na željenom putu. Kao najveću suvremenu napast istaknuo je duhovnu svjetovnost. Pojam je o. Henri de Lubac u vrijeme 2. Vatikanskog sabora definirao kao „najveću opasnost za Crkvu“. (*Meditacija o Crkvi, Milano 1965, 470*). Papa Franjo objašnjava kako je to način života koji duhovnost svodi na privid. „Zavodi nas da budemo ‘trgovci duhom’, ljudi odjeveni u svete forme, a koji u stvarnosti nastavljaju razmišljati i djelovati prema duhu i modi svijeta. To se događa kada dopustimo da nas općine zavodljivosti prolaznog, prosječnog i navika, iskušenja moći i društvenog utjecaja. Te iznovice, taštinom i narcisoidnošću, doktrinarnom nepopustljivošću i liturgijskim esteticizmom, oblicima i načinima u kojima se svjetovnost ‘skriva iza privida pobožnosti pa i ljubavi prema Crkvi’, a zapravo se ‘sastoji u tome da se ne traži Gospodin nego ljudska slava i osobna dobrobit’“, piše Papa pozivajući se na svoju encikliku *Radost Evadela (Evangelii gaudium)* iz 2013. godine.

S obzirom da se obraćao prvenstveno svećenicima, Papa je istaknuo kako duhovna svjetovnost, kad uđe u srce pastira, poprma poseban oblik, klerikalizam. Pozvao je svećenike da ne popuste napasti, možda i nesvjesno, i da pomisle da su superiorni, privilegirani, iznad ostaloga svetog Božjega puka. No, klerikalizam nije napast koja napada samo svećenike može pogoditi svakoga. „Doista, može se preuzeti ‘klerikalni duh’ u vršenju službi i karizmi, živeći vlastiti poziv na elitistički način, zavijen i umo-

tan u vlastitu grupu te podižući zidove prema van, razvijajući posesivnost veza s obzirom na uloge u zajednici, njegovanje bahatih i hvalisavih stavova prema drugima“, upozorava Papa.

Naravno, u svom pismu papa Franjo daje i poticaje što činiti. U njima se poziva na još jednog teologa iz vremena 2. vatikanskog sabora, o. Yvesa Congara, dominikanca, promicatelja Crkve kao zajednice vjernika i reforme Crkve u suvremenom društvu. Govoreći o smjeru kojim bi Crkva trebala hodati, Papa koristi Congarovu misao objavljenu 1972. godine: „Riječ je o povratku k izvorima Radosne vijesti, otkrivanju svježih sila i energije za prevladavanje navika, o ubrizgavanju novog

Papa poziva svećenike i vjernike da traže Gospodina, a ne ljudsku slavu i osobnu dobrobit, a svoju poruku potkrepljuje citirajući misli dvojice teologa 2. vatikanskog sabora. Potrebno je vratiti se izvorima Radosne vijesti kako ne bismo završili kao Crkva „bogata svojim autoritetom i sigurnošću, ali premalo apostolska i osrednje evanđeoska“.

duha u stare crkvene ustanove, kako ne bismo završili kao Crkva ‘bogata svojim autoritetom i sigurnošću, ali premalo apostolska i osrednje evanđeoska’“ (*Vera e falsa riforma della Chiesa, Milano 1972, 146*).

Riječi pape Franje i koncilskih teologa koje je citirao upućene su i nama, vjernicima Riječke nadbiskupije. Duhovnu svjetovnost i ostale devijacije kršćanskog života, koje nisu vjerne poruci Isusa Krista i ne nasljeđuju njegovo djelo, Riječka nadbiskupija pokušat će nadvladati sinodalnim načinom življenja crkvenosti. Smjernice za to daje nam temeljni pastoralni plan i poruka riječkog nadbiskupa na početku nove pastoralne godine. Nije to dokument kojemu je cilj postaviti detaljne upute što treba, a što ne treba činiti niti je to program sa što više raznih manifestacija u kalendaru. To je poziv i poticaj na način života, međusobne komunikacije, molitve i povezanosti s Bogom i bližnjima.

Kako navodi *Instrumentum laboris*, radni dokument za provođenje Sinode biskupa koja u listopadu započinje u Vatikanu: “Svrha sinodalnog procesa nije proizvesti dokumente, već otvoriti horizonte nade za ispunjenje poslanja Crkve.”

Danijel Delonga

urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr

Izdavač: RIJEČKA NADBISKUPIJA I GOSPIČKO SENJSKA BISKUPIJA; Urednik: Danijel Delonga;
 Pomoćnici urednika: Bruna Velčić, Marko Medved; Uprava: Ul. Ivana Pavla II. br. 1, 51000 Rijeka; tel: 385 51 581 200;
 e-adresa: zvona@ri-nadbiskupija.hr; Uredništvo: urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr
 Žiroračun: Nadbiskupija riječka mjesečnik Zvona, ERSTE BANKA, HR2424020061500117497;
 Račun za uplate iz inozemstva: ERSTE & STEIERMAERKISCHE BANK, IBAN: HR2424020061500117497;
 Godišnja pretplata: 13,27 €; Priprema i tisak: TISKARA ŠULJIC, Viškovo;
 Naslovnica: Gospa Trsatska

Poruka riječkog nadbiskupa uz početak pastoralne godine.

Sinodalnost kao način življenja

Riječka nadbiskupija i u novoj pastoralnoj godini nastavlja program sinodalne Crkve. Osnovna smjernica pastoralne godine 2023./2024. jest uspostavljanje sinodalnosti kao stila crkvenoga života koji naša mjesna Crkva želi usvojiti i razvijati.

Drage sestre i braćo, nakon iskustva sinodalnih savjetovanja tijekom protekle pastoralne godine 2022./2023., a na temelju prethodno donesenih odluka Nadbiskupijskog pastoralnog vijeća i Prezbiterskog vijeća Riječke nadbiskupije, osnovna smjernica pastoralne godine 2023./2024. jest uspostavljanje sinodalnosti kao stila crkvenoga života koji naša mjesna Crkva želi usvojiti i razvijati. Sva pastoralna nastojanja i djelovanje, osobito u smislu prakticiranja sinodalnih savjetovanja (sinodalnih susreta i dijaloga), morali bi pomoći da sinodalnost postane način crkvenoga života naše nadbiskupije. Ovaj plan i program nije dakle prolaznog i privremenog karaktera, već je u službi utemeljenja trajnog načina življenja crkvenosti prožete sinodalnim duhom.

Središnja tema smjernica za pastoralnu godinu 2023./2024. jest pitanje kako spomenuto iskustvo sinodalnosti primijeniti u redovitom životu naše mjesne Crkve, u raznim aspektima njezina crkvenoga života i na svim crkvenim razinama, usvajajući i razvijajući kulturu i metodologiju oslušivanja i dijaloga. Ti aspekti pretpostavljaju već postojeće strukture u zajednicama, poput župnih pastoralnih vijeća, kao i sve oblike odnosa (odnos župnika i vjernika, odnos među članovima zajednice, odnos s onima koji ne pripadaju zajednici, odnos prema stvorenom svijetu). Pod pojmom zajednice misli se ne samo na župe već i na redovničke zajednice, udruge vjernika, molitvene zajednice, crkvene pokrete, katoličke škole i dr.

Tijekom ove pastoralne godine željeli bismo u duhu sinodalnosti potaknuti što veći broj svećenika, posvećenih osoba i vjernika na prakticiranje sinodalnosti u redovitom životu i poslanju Crkve i redovitom obliku zajedništva te na aktivno promišljanje kako što bolje ostvariti sinodalnost u našoj nadbiskupiji. Prakticiranje sinodalnosti ostvaruje se na višestruke načine: na razini nadbiskupije tribinama, sinodalnim susretima i dijalogom, a u dekanatima poticanjem međužupnih susreta, zajedništvom međužupnih vijeća i dr.

U crkvenoj zajednici, župama, redovničkim zajednicama, odnosno crkvenim udrugama i pokretima bilo bi potrebno realizirati načine rada koji se temelje na slušanju onih koji s nama dijele poslanje svjedočenja vjere i ljubavi u svijetu, kako bismo, prepoznajući ono što je Duh već dao našim

Bratstvo

Isus je hodio s ljudima. Od samoga početka i Crkva je prakticirala stil zajedničkoga hoda čiji je izraz bilo bratstvo. Ono je mreža bliskih odnosa koje je Isus prakticirao s ljudima, a ostvarivao ih je osobno, kroz svoje tijelo, još prije negoli riječju. Putem pojma bratstva prva je kršćanska zajednica sebe definirala ("bratstvo ljubite" 1Pt 2, 17 i "braća po svijetu" 1Pt 5, 9). Bratstvo nije bilo pridržano samo malom broju izabranika, već se otvaralo svima, Židovima i Grcima, ženama i muškarcima, robovima i slobodnjacima (usp. Gal 3, 27–28).

zajednicama i otkrivajući nove načine djelovanja, ostvarili zajedništvo u Crkvi i svijetu, odnosno utjecali na cjelovit razvoj ljudske osobe, putem ostvarenja sinodalnog načina djelovanja diljem naše nadbiskupije. Pritom valja prepoznati poteškoće u našim crkvenim zajednicama i u našem odnosu sa sekularnim svijetom, posebice u odnosu prema marginaliziranim osobama i kategorijama, pristupajući svima sinodalno. Potrebno je od načela i dokumenata prijeći na življenu sinodalnost, u bratstvu i sestinstvu sa svima.

Utom kontekstu prioritetno nam je promišljanje o potrebi Biskupijske sinode 2025. godine: koji su to aktualni problemi i izazovi, pozivaju li nas oni na njezino eventualno sazivanje. Isto je tako važan konačan uvid u stvarno stanje, u našu sposobnost za takvo događanje, odnosno za biskupijsku sinodu.

Danas nije dovoljno sazivati ljude na događaje. Potrebno je krenuti zajednički na put, zajednički hodati s ljudima. Isus je hodio s ljudima. Od samoga početka i Crkva je prakticirala stil zajedničkoga hoda čiji je izraz bilo bratstvo. Ono je mreža bliskih odnosa koje je Isus prakticirao s ljudima, a

ostvarivao ih je osobno, kroz svoje tijelo, još prije negoli riječju. Putem pojma bratstva prva je kršćanska zajednica sebe definirala ("bratstvo ljubite" 1Pt 2, 17 i "braća po svijetu" 1Pt 5, 9). Bratstvo nije bilo pridržano samo malom broju izabranika, već se otvaralo svima, Židovima i Grcima, ženama i muškarcima, robovima i slobodnjacima (usp. Gal 3, 27–28).

Papa Franjo u *Evangelii gaudium* ističe da se bratstvo ostvaruje prihvaćanjem, slušanjem, dijeljenjem, blizinom, solidarnošću, navještajem, poslanje, siromaštvom (usp. EG 179 sl). Pastoralna godina 2023./2024. treba biti usmjerena ponovnom otkrivanju otvorenog bratstva (i sestinstva) koje treba postati stil crkvenoga života Riječke nadbiskupije.

S nadom da će se to i dogoditi, na sve vas i sva naša pastoralna nastojanja, ona osobna i ona zajednička, u zajedništvu braće i sestara, zazivam Božji blagoslov i nebeski zagovor naše Majke Milosti Gospe Trsatke i sv. Vida, našeg nebeskog zaštitnika.

S poštovanjem i blagoslovom u Gospodinu Vaš,

Mate Uzinić, nadbiskup

Pripreme za 16. opću redovnu skupštinu Sinode biskupa

Što je sinodalna Crkva?

Radni dokument donosi sažeti prikaz karakteristika sinodalne Crkve te sintezu ključnih pitanja vezanih uz zajedništvo, poslanje i sudjelovanje.

Pripremila: Bruna Velčić

Radni dokument za 16. opću redovnu skupštinu Sinode biskupa koja će se u listopadu ove godine održati u Rimu sastoji se od teksta i petnaest radnih listova. U nastavku donosimo sažeti prikaz karakteristika sinodalne Crkve opisanih u br. 19-31 te sintezu prioritarnih pitanja, odnosno izazova koji su proizašli iz sinodalnog hoda te će se na Sinodi dublje razmatrati, a vezani su uz teme zajedništva, poslanja i sudjelovanja. Cijeli dokument možete preuzeti na http://www.synod.va/content/dam/synod/common/phases/universal-stage/faqs/FAQ_SIN-TESE_IL_IT.docx

ZNAKOVI SINODALNE CRKVE

- **Sinodalna Crkva je Crkva koja prepoznaje zajedničko krsno dostojanstvo**, tj. prepoznaje zajedničko dostojanstvo koje proizlazi iz krštenja i sve vjernike čini djecom Božjom, članovima njegove obitelji, dakle braćom i sestrama u Kristu, nastanjenima jednim Duhom i dionicima jedinstvenog poslanja Crkve. Sinodalna Crkva se ne može razumjeti osim u kontekstu zajedništva koje je uvijek i poslanje naviještanja i utjelovljenja Evanđelja u svakoj dimenziji ljudskog postojanja. Stoga je potrebno stvoriti prostor – koji treba shvatiti kao ustanove, strukture i postupke – u kojemu se zajedničko krsno dostojanstvo i suodgovornost u poslanju ne samo potvrđuju, nego se i prakticiraju.

- **Sinodalna Crkva je Crkva koja sluša**: to je slušanje Duha kroz slušanje Riječi i

uzajamno slušanje ljudi i crkvenih zajednica. Dano i primljeno slušanje nema samo funkcionalnu, već i teološku i crkvenu dimenziju, na tragu načina na koji je Isus slušao ljude koje je susretao. Ovaj stil slušanja pozvan je obilježiti i preobraziti sve odnose koje kršćanska zajednica uspostavlja među svojim članovima, s drugim vjerskim zajednicama i s društvom u cjelini, osobito s obzirom na one čiji se glas najčešće ignorira.

- **Sinodalna Crkva je Crkva koja želi biti ponizna**, koja zna da ima puno toga za naučiti, koja prepoznaje pogreške koje je učinila (krize vezane uz seksualno nasilje, ekonomske malverzacije, zloraba moći i savjesti). To je poziv na hod pokajanja i obraćenja.

- **Sinodalna Crkva je Crkva susreta i dijaloga**, koja se ne boji različitosti, već je cijeni ne tjerajući je u jednoobraznost. Sinodalni proces istaknuo je važnost ne samo promicanja relacijske antropologije koja olakšava i promiče prijelaz od „ja“ do „mi“, nego i susreta i dijaloga s drugim kršćanskim vjeroispovijestima, s vjericima drugih religija i s kulturama i društvima u kojima Crkva opstoji.

- **Sinodalna Crkva je Crkva koja je otvorena, gostoljubiva i prihvaća sve**: to je Crkva koja izlazi, svjesna da nema granice koju pokret Duha ne može prijeći kako bi sve privukao u svoj dinamizam.

- **Sinodalna Crkva je Crkva koja je spremna i sposobna upravljati napetostima**, a da je one ne slome. Na poseban način, riječ je o iskrenom i neustrašivom

suočavanju s pozivom na dublje razumijevanje odnosa između ljubavi i istine. Sinodalnost je povlašten put obraćenja jer ponovno uspostavlja Crkvu u jedinstvu: liječi njezine rane i pomiruje njezino sjećanje, prihvaća razlike koje nosi i otkupljuje je od бесплодних podjela, dopuštajući joj tako da što potpunije utjelovi svoj poziv da bude „u Kristu kao sakrament ili znak i oruđe najtješnjeg sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijeloga ljudskog roda“ (*Lumen Gentium*, br. 1).

- **Sinodalna Crkva je Crkva koja je nemirna jer je svjesna da je ranjiva i nepotpuna**. To nije problem koji treba riješiti, već neiscrпно i sveto Božje otajstvo zbog čega moramo ostati otvoreni njegovim iznenađenjima dok kroz povijest koračamo prema Kraljevstvu. To vrijedi i za pitanja koja je sinodalni proces iznio na vidjelo: ona zahtijevaju slušanje i pažnju, bez žurbe da se ponude brzopleta rješenja. Nositi težinu ovih pitanja nije osobni teret, već zadatak cijele zajednice, čiji je relacijski i sakramentalni život često najučinkovitiji neposredni odgovor.

- **Sinodalna Crkva je također Crkva razlučivanja**, u svom bogatstvu značenja koje ovaj pojam poprma i kojima različite duhovne tradicije daju značaj. Biti crkva razlučivanja znači biti prostor djelovanja Duha koji nas poziva da rastemo u sposobnosti prepoznavanja njegovih znakova.

TRI IZAZOVA SINODALNE CRKVE

Prvi izazov - Zajedništvo koje zrači: kako potpunije biti znak i oruđe sjedinjenja s Bogom i jedinstva ljudskog roda?

U Crkvi se zajedništvo ne smije shvatiti u smislu sociologije identiteta ili kao strateško-organizacijsko, nego se odnosi na nikad iscrpljenu zadaću izgradnje onog „mi“ Božjega naroda. Ono sadrži okomitu dimenziju, onu koju *Lumen Gentium* naziva „sjedinjenje s Bogom“, kao i horizontalnu, „jedinstvo ljudskog roda“, u snažnom eshatološkom dinamizmu. Simboličku anticipaciju tog trenutka dobivamo u liturgijskom činu, s mnoštvom njegovih obreda koje treba promicati i štiti.

Upravo nam zajedništvo Crkve omogućuje da sinodu ne razumijemo kao predstavničku i zakonodavnu skupštinu sličnu parlamentu, s njegovom dinamikom koja teži postizanju većine, nego da je razumijemo po sličnosti s liturgijskom skupštinom: u skladu s neprekinutom tradicijom Crkve treba imati na umu da se sinoda slavi, jer je riječ o susretu u koji se Crkva stavlja, u vjeri, u stav slušanja Duha.

U konkretnosti naše povijesne stvarnosti, čuvanje i promicanje zajedništva zahtijeva preuzimanje odgovornosti za nepotpuno ostvarenje življenja jedinstva u različitosti. Povijest proizvodi podjele koje uzrokuju rane koje je potrebno zacijeliti i koje zahtijevaju pokretanje putova pomirenja sjećanja. U tom kontekstu, u ime evanđelja, koje veze treba razvijati, nadilazeći barijere i granice, koje granice postaviti i za čiju zaštitu? Koje su postupnosti uvjet mogućnosti putovanja prema potpunom zajedništvu, a koje su pak podjele neplodne?

Drugi izazov - Suodgovornost u poslanju: kako podijeliti darove i zadaće u službi evanđelja?

Poslanje čini dinamički horizont s kojeg se može razmišljati o sinodalnoj Crkvi: navodi je da izađe iz same sebe kako bi se projicirala u svijet. Drugim riječima, poslanje omogućuje ponovno proživljavanje iskustva Pedesetnice: nakon što su primili Duha Svetoga, apostoli napuštaju gornju sobu, mjesto gdje se okupljala zajednica, i uzimaju riječ kako bi stanovnicima Jeruzalema najavili Isusa umrlog i uskrslog. Sinodalni život je ukorijenjen u istom dinamizmu.

Poslanje nije reklamiranje religioznog proizvoda, nego izgradnja zajednice čiji su odnosi transparentnost Božje ljubavi i stoga sam život postaje navještaj.

Poslanje je način na koji se istinski uspijeva pridobiti doprinos svakoga sa vlastitim darovima i zadacima. Misijska perspektiva umeće karizme i službe u horizont onoga što je zajedničko. Sinodalna misionarska Crkva ima dužnost zapitati se kako može prepoznati i vrednovati doprinos koji svaki krštenik može dati poslanju, izlazeći iz sebe i sudjelujući zajedno s drugima u nečem većem.

Radni listovi koji se odnose na ovaj prioritet pokušavaju konkretizirati ovo osnovno pitanje s obzirom na teme kao što su prepoznavanje raznolikosti zvanja, karizmi i službi, promicanje krsnog dostojanstva žena, uloga zaređene službe i posebno služba biskupa unutar sinodalne misionarske Crkve.

Treći izazov - Sudjelovanje, zadaće odgovornosti i ovlasti. Koji procesi, strukture i institucije u misionarskoj sinodalnoj Crkvi?

Papa Franjo podsjetio je na početku sinodalnog procesa (9. listopada 2021.) da „zajedništvo i poslanje riskiraju ostati pomalo apstraktni pojmovi ako se ne njeguje crkvena praksa koja izražava konkretnost sinodalnosti na svakom koraku puta i rada, promičući stvarnu uključenost svakoga pojedinog“, i da je „sudjelovanje zahtjev koji proizlazi iz krsne vjere“.

Briga za postupke, pravila i strukture, unutar kojih se može odvijati na uređen način, omogućuje poslanju da se tijekom vremena učvrsti stvarajući institucije i da otme zajedništvo emocionalnoj bezvremenosti. Proceduralnoj dimenziji, koja je primjer konkretnosti, sudjelovanje dodaje antropološku gustoću od velike važnosti: ono izražava brigu za humanizaciju odnosa koji su u središtu projekta zajedništva i predanosti poslanju. Čuva jedinstvenost svačijeg lica, priječeći da prijelaz na „mi“ apsorbira „ja“ u anonimnosti nejasnog kolektiviteta, u apstraktnosti prava ili u robovanju učinku organizacije. Sudjelovanje je u biti izraz kreativnosti i hrana za gostoljubive i promotivne odnose koji su u srcu poslanja i zajedništva.

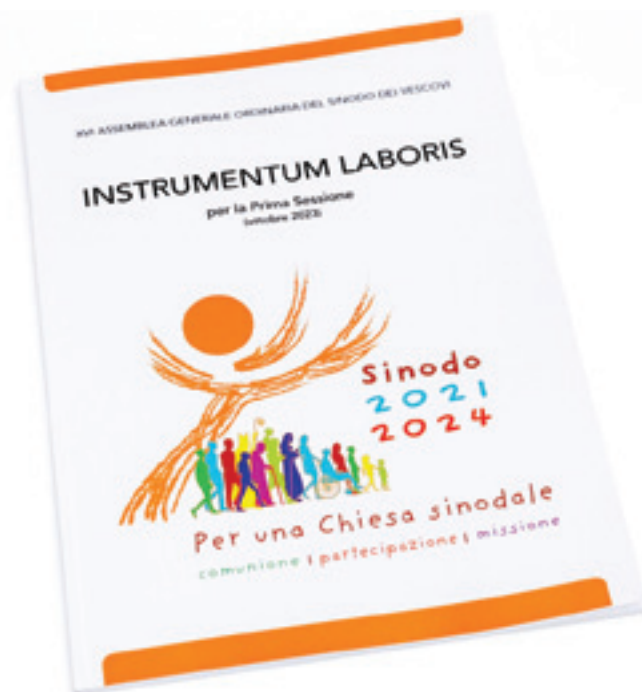
Iz brige za sudjelovanje proizlazi treći prioritet: pitanje autoriteta, njegova značenja i stila njegova vršenja unutar sinodalne Crkve. Drugo pitanje povezano je s ovim, nabijeno brigom za konkretnost i stabilnost tijekom vremena: koji su modaliteti, strukture, institucije potrebni da zaživi zdrava artikulacija između autoriteta i sudjelovanja u misionarskoj sinodalnoj Crkvi?

Međutim, Radni dokument priznaje da institucije i strukture nisu dovoljne da Crkvu učine sinodalnom: potrebna je sinodalna kultura i duhovnost, potaknute željom za obraćenjem i podržane odgovarajućom formacijom.

Formacija je neizostavno sredstvo da se dinamizam Sinode učini pastoralnim modelom života i djelovanja Crkve. Naposljetku, Radni dokument ističe potrebu nastojanja da se obnovi jezik kojim se Crkva služi: u liturgiji, u propovijedanju, u katehezi, u sakralnoj umjetnosti, kao i u svim oblicima komunikacije upućene kako svojim članovima tako i široj javnosti, preko novih i starih medija.

Instrumentum laboris:

Otvoriti horizonte nade za ispunjenje poslanja Crkve

Dokument koji će usmjeravati rad dvodijelne Opće skupštine Sinode biskupa koja će biti održana u Rimu u listopadu 2023. i listopadu 2024., Generalno tajništvo Sinode objavilo je 20. lipnja.

Dokument *Instrumentum laboris* objedinjuje iskustva biskupija diljem svijeta u posljednje dvije godine, počevši od 10. listopada 2021., kada je papa Franjo potaknuo sinodalni hod kako bi razlučio koje korake treba poduzeti kako bismo rasli kao sinodalna Crkva. *Instrumentum laboris* je, dakle, namijenjen kao pomoć pri razlučivanju tijekom Opće skupštine, dok u isto vrijeme služi kao sredstvo pripreme za sudionike uoči okupljanja.

Doista, svrha sinodalnog procesa, navodi se u dokumentu, nije proizvesti dokumente, već otvoriti horizonte nade za ispunjenje poslanja Crkve.

Želja je da Crkva bude sve više sinodalna u svojim institucijama, strukturama i postupcima. Napominje se da je Crkva prije svega Crkva slušanja i stoga želi biti ponizna, znajući da mora tražiti oprost i nove spoznaje. Današnje lice Crkve, nastavlja se u dokumentu - nosi znakove ozbiljnih kriza nepovjerenja i nedostatka vjerodostojnosti. U mnogim kontekstima, krize povezane sa seksualnim zlostavljanjem i zlouporabom moći i novca dovele su Crkvu na zahtjevan ispit savjesti koja ne smije prestati obnavljati samu sebe, na putu pokajanja i obraćenja, ujedno otvarajući putove pomirenja, ozdravljenja i pravde.

Sinodalna Crkva također je Crkva susreta i dijaloga s vjernicima drugih religija i s drugim kulturama i društvima. To je Crkva koja se ne boji raznolikosti, nego je, naprotiv, vrjednuje ne stavljajući ju u uniformnost. Crkva je saborna kada se neprestano hrani otajstvom koje slavi u liturgiji, tijekom kojega svakodnevno doživljava radikalno jedinstvo u molitvi, usred različitosti jezika i obreda.

(Vatican News)

Mediterranski teološki susreti

Crkva koja prihvaća i uključuje

Završeno je drugo izdanje ekumenskog programa za katoličke, pravoslavne i protestantske studente teologije koji je održan u Lovranu u organizaciji Riječke nadbiskupije. „To su mladi ljudi koji žele Crkvu koja prihvaća i uključuje, koja promišlja i ne boji se“, rekao je nadbiskup Uzinić na zatvaranju Mediteranskih teoloških susreta 22. srpnja, a izvijestio Alessandro di Bussolo za Vatican News.

„Dobri plodovi“ riječkih Mediteranskih teoloških susreta, koji su 22. srpnja zaključili svoje drugo izdanje, omogućili su da više od 40 katoličkih, pravoslavni i protestantskih studenata teologije raspravlja o temama o kojima njihove zajednice ponekad radije šute; da ti mladi ljudi iz svih zemalja Zapadnog Balkana, od Hrvatske do Srbije, od Slovenije do Crne Gore, slobodno interviraju, nakon lekcija etabliranih teologa, o temama kao što su rizik od sektaških zastranjivanja u novim duhovnim zajednicama ili o pastoralnoj skrbi za LGBTQ+ osobe i migrante.

Istaknuo je to završnog dana, nakon izvješća o radu po grupama koja su iznijeli sami studenti, riječki nadbiskup Mate Uzinić, promotor inicijative, pred svim sudionicima i mikrofonom i kamerom portala Svete Stolice, kao i dubrovački pravoslavni paroh i umirovljeni redovni profesor patrističke teologije Vladan Perišić, koji je sudjelovao u sva četiri izdanja programa. Predavanja u Lovranu ove su godine vodili s. Jadranka Rebeka Anić, Davor Džalto, Hans-Peter Grosshans i Timothy Radcliffe, a sudjelovali su i na javnoj tribini u velikoj dvorani Nadbiskupskog doma.

Za Vatican Media i Vatican News nadbiskup Uzinić dao je završni komentar ovogodišnjeg programa „Crkva ili sekta: između otvorenosti i ekskluzivnosti“.

■ **Kako biste na prvu ocijenili ovo drugo izdanje Mediteranskih teoloških susreta i ono četvrto Vašeg projekta ekumenske škole za mlade teologe? Jeste li primijetili rast, u ove četiri godine, kod mladih ljudi, ali i kod predavača?**

Obično lako prepoznamo obilježja sekte u drugim zajednicama, ali ih ne primjećujemo u svojim zajednicama. Želja je svih nas koji sudjelujemo u organizaciji Mediteranskih teoloških susreta da predavanjima profesora i dijalogom potaknemo mlade studente da prepoznaju eventualna sektaška obilježja unutar vlastitih crkvenih zajednica

i da budu oni koji će se boriti da one budu manje sekta, a više Crkva. Govoreći o evoluciji dijaloga među kršćanima, lijepo je primijetiti, sada kada smo već završili četvrto izdanje ovog projekta, kako mladi studenti različitih teoloških škola, različitih kršćanskih vjeroispovijesti i različitih nacionalnosti – pripadnici naroda koji su ne tako davno međusobno ratovali na ovim prostorima jugoistočne Europe – otvoreno razgovaraju jedni s drugima o teologiji i stvarnosti koju žive. I svima nam je lakše sudjelovati u razgovorima o onim temama o kojima stariji članovi naših crkvenih zajednica radije šute. To su dobri plodovi kojima smo se nadali kada smo započeli ovaj projekt.

■ **U izgradnji istinski sinodalne Crkve, Crkve slušanja, kakvu papa Franjo sanja i želi, vjerujete li da su ovdje mladi teolozi i teologinje s predavačima i među sobom također slušali jedni druge o delikatnim pitanjima kao što je prihvaćanje onih koji žive na marginama, kao što su migranti i LGBTQ osobe?**

Da, upravo se to dogodilo. Jedan od vrhunaca ovih Mediteranskih teoloških susreta bio je posjet tranzitnom punktu za migrante na riječkom kolodvoru, gdje je Riječka nadbiskupija, posredstvom Caritasa i Bogoslovijske, organizirala prihvrat migranata. U tome

imamo podršku grada Rijeke i volontera koji su od samog početka angažirani oko pomoći migrantima koji prolaze kroz naš grad. A imali smo i izlaganje na kojem smo se osvrnuli na naš odnos prema LGBTQ osobama, pitajući se kako se, prema evanđeljima, sam Krist ponašao prema ljudima koji su živjeli na marginama: jedan od ljudi koji se najviše bavio pastoralom na ovom području, isusovac p. James Martin, održao je izlaganje. Nekoliko puta mu je i sam papa Franjo javno zahvalio na njegovu trudu, a i ja mu želim zahvaliti za njegov doprinos.

■ **Kakvu Crkvu žele ovi mladi teolozi? Otvorenu, gostoljubivu i uključivu, čak i s rizikom nekog „incidenta“, kako traži Papa, ili zatvorenu u svojoj ekskluzivnosti, dotle da postane sekta, ali tako izbjegava bilo kakav „incident“ s današnjim svijetom?**

Mislim da je poprilično jasno da oni koji su se odazvali našem pozivu, a među njima su i mnogi koji su sudjelovali na prethodnim susretima, žele otvorenu Crkvu, Crkvu koja prihvaća i uključuje, Crkvu koja promišlja i koja se ne boji. Ponekad se stječe dojam da naše Crkve nisu takve. Zato smo naišli na velik otpor, od samog početka. Upravo je to signal da se moramo i dalje zalagati za razumijevanje i prenošenje Evanđelja današnjem čovjeku.

Dubrovački pravoslavni paroh i umirovljeni redovni profesor patrističke teologije Vladan Perišić sudjelovao je u sva četiri izdanja teoloških susreta. „Ponekad je lako razlikovati Crkvu i sektu. Ali ne uvijek. Bar su dvije karakteristike razlikovale ranu crkvu od sekte: prva, Crkva je prema svijetu imala afirmativan odnos, a sekta negativan, i druga, u Crkvi je vladalo pluralističko mišljenje, a u sekti isključivost i jednodimenzionalnost. Na nama je da, uređujući Crkvu prema ovom drevnom obrascu, pokažemo da ovi kriteriji mogu vrijediti i danas.“ Zaključio je kako je Krist zajednički identitet svih kršćana, a ovakvi susreti pomažu slobodi vjernika. „Zaista, ako ulaskom u Crkvu čovjek nema više slobode nego što je imao izvan Crkve, takva Crkva mu nije potrebna“

Timothy Radcliffe, dominikanac. Na Mediteranskim teološkim susretima u Lovranu s njim je, za Polis.ba, razgovarao Hrvoje Katušić.

Dvapat sam pročitao Instrumentum laboris i misao koja me je najviše dotakla slika je doma, kako možemo biti kao kod kuće jedni s drugima. U preobraženju na gori, bilo im je kao da su u zajedničkoj kući. Petar kaže ostanimo ovdje, nemojmo ništa mijenjati. Razumijemo taj instinkt. S druge strane, u Jeruzalemu, nakon uskrsnuća, bit će zaista kod kuće. Imamo različite ideje o domu. No moramo suosjećati jedni s drugima.

Pun sam **nade** za kršćanstvo u Europi

Timothy Radcliffe, OP, dominikanac je i katolički svećenik sa sjedištem u Blackfriarsu, Oxford, gdje je godinama predavao Sveto pismo. Bio je poglavar Dominikanskog reda od 1992. do 2001. Njegova knjiga *What is the point of being a Christian?* osvojila je nagradu Michael Ramsey za teološko pisanje 2007., a novije knjige koje je objavio su *Alive in God*, a *Christian Imagination* (2019.) i *Questioning God* (2023.) u koautorstvu s Lukaszom Popkom OP. Njegove su knjige prevedene na 24 jezika te ima počasne doktorate Sveučilišta Oxford i dvanaest drugih sveučilišta. Član je odbora Instituta za socijalnu pravdu Las Casas na Sveučilištu Oxford.

Razgovarao: Hrvoje Katušić

■ **Nalazimo se na Mediteranskim teološkim susretima (MTS) u Lovranu koji okupljaju studente teologije s katoličkih, pravoslavnih i protestantskih fakulteta. Kako biste Vi definirali teologiju i koja je njezina uloga u suvremenom svijetu?**

Za mene je teologija kada evanđelje susreće svijet u međusobnom obogaćivanju. Kao kršćanin razumijem svijet kroz prizmu evanđelja, ali i obrnuto, svijet mi pomaže razumjeti evanđelje. To je razgovor i mora ići u oba smjera. Kada se vratimo na dominikanske početke, vidimo taj fascinantni dijalog s Aristotelom, ali i Tome Akvinskoga sa židovstvom i islamom. Na početku *Sume teologije* imamo reference na poganske, židovske i islamske mislioce. Mislim da je danas teže, jer puno ljudi ne želi ulaziti u dijalog. Zbog toga moramo biti ponizni i pokazati da smo mi spremni slušati ih. Tada će i oni postati spremni slušati nas.

■ **Kada je riječ o teškoći dijaloga danas, što mislite o programima poput MTS-a gdje već četvrtu godinu okupljamo mlade ljude različitih kršćanskih denominacija kako bi razmišljali i slušali o teologiji tjedan dana od različitih svjetskih poznatih teologa, kao što su Tomaš**

■ **Halik, Pantelis Kalaitzidis, Tina Beatie i Luke Bretherton... Često smo bili izloženi napadima, diskreditacijama, pokušajima da se zaustavi ovaj projekt jer su neki smatrali da "trujemo" studente progresivnim idejama. Jeste li se Vi susretali s takvim optužbama ranije i što mislite o njima?**

Da, nažalost vrlo često. Osobito kad sam držao predavanja u SAD-u. Bilo je puno ljudi koji su pisali biskupima da mi ne dozvole doći u njihove biskupije. Jedanput sam imao čak policijsku zaštitu u Irskoj. Ono što je promijenilo tu stvarnost pojava je pape Franje koji me imenuje savjetnikom u Vatikanu. Od tada su se napadi drastično smanjili. Po mome iskustvu, ono što trebate činiti jest strpljivo ići dalje. Jedanput sam dobio poruku od jednog poljskog biznismena u kojoj mi je pisao da sam užasan i da trebam napustiti Crkvu. Pitao sam ga zašto, na što mi je pripisao izjave koje ja nikad nisam izgovorio, iskonstruirao je tvrdnje koje nemaju veze sa mnom. Trebao mi je cijeli dan dopisivanja s njime da bi se tek navečer on zahvalio i rekao da je bio u krivu. Tako da vam je potrebno golemo strpljenje.

Treba se pitati čega se ti ljudi boje. Mnogi ljudi se boje, a mi vjerujemo, kao što kaže

Zdrava, dobra, oslobadajuća dogma nikad ne zaustavlja raspravu, uvijek otvara prostor za razgovor. Hereza je maloumna, hereza je premala. Pravovjerje otvara velik prostor. Oslobada vas malih misli. Zato volim dogmu, jer te dogma tjera na razmišljanje.

Evangelje, da savršena ljubav izgoni strah. Gdje je ljubav, tu nema straha. Ako smo sigurni i uvjereni u ljubav koju Bog ima prema nama, sa svim našim ograničenostima i slabostima, ne trebamo se bojati. Bivši franjevački ministar Reda, fra Anthony Perry rekao je da se nijedan krštenik nema pravo bojati. Ja bih to promijenio i rekao da se svi bojimo, ali nijedan krštenik ne smije biti zarobljen strahom. Svi se bojimo, ali ne smijemo dopustiti da to vlada našim životom.

■ Kada govorimo o Katoličkoj crkvi, čini mi se da postoji velika napetost između jednih koji smatraju da mi unutar Crkve posjedujemo istinu i drugih koji smatraju da tražimo, otkrivamo istinu. Ovo se posebno odnosi na razumijevanje nauka i njezove nepromjenjivosti, napose kada govorimo o temama poput ređenja žena i oženjenih svećenika. Kako Vi vidite nauku i razumijete njegu nepromjenjivost?

Prekrasno pitanje. Mislim da imamo dogmatsko odbacivanje dogme. G. K. Chesterton, kojeg volim, kaže da zapravo postoje samo dvije vrste ljudi: oni koji prihvaćaju dogmu i toga su svjesni, i oni koji prihvaćaju dogmu, ali toga nisu svjesni. Mislim da je za nas važno razumjeti da zdrava, dobra, oslobadajuća dogma nikad ne zaustavlja raspravu, uvijek otvara prostor za razgovor. Hereza je maloumna, hereza je premala. Pokušava vas natjerati na prejednostavan odgovor. Dobar primjer je Kristovo božanstvo i čovječstvo. U Kalcedonu smo imali malu skupinu koja je rekla, ne, ne, ne, on je stvarno čovjek. Bila je i druga grupa u Aleksandriji koja je govorila, ne, ne, ne, on je stvarno božanski. Dva jednostavna odgovora. Stoga pravovjerje otvara velik prostor. Oslobada vas malih misli. Zato volim dogmu, jer te dogma tjera na razmišljanje. Dogma te nikad ne sprječava da razmišljaš. Uvijek je na početku procesa.

Što se tiče pitanja kao što je ređenje žena, mislim da smo još na putu, vidjet ćemo. Slažem se s papom Franjom kada kaže da ne želi klerikalizirati žene, nego želi deklerikalizirati Crkvu. Kardinal Hume, westminsterski nadbiskup kojeg mnogo poštujem, rekao je da ako Crkva kaže da se žene mogu zarediti, u redu, idemo naprijed. Mislim da je važno koje je prvo pitanje. I ako je prvo pitanje mogu li se žene zarediti, mislim da to nije

dobro pitanje. Prvo pitanje bi trebalo biti: kako živjeti zajedno? Kako se vlada? Svatko bi trebao imati vlast, ali koju vlast i kako je živjeti? A onda mislim da možemo ići naprijed, pa ćemo vidjeti. Ali ne mislim da postoji ikakva doktrinarna zaprjeka ređenju žena. Osobno bi me jako veselilo ređenje žena đakonica. Jer trebamo glas žena. Moramo ih čuti u Crkvi. Dakle, *andiamo avanti!*

U Engleskoj imamo možda 200 oženjenih katoličkih svećenika koji su prije bili anglikanci. Uz dopuštenje pape Benedikta zaredeni su za svećenike, a oženjeni su. Dakle, navikavamo se na to. S druge strane, mislim da naša kultura podcjenjuje teologiju. Bio sam suosnivač katoličke udruge "Theological Association of Great Britain". Kad je osnovana prije 40 godina, svi članovi bili su dominikanci ili isusovci. Sada su polovica članova laici i većina njih su žene. Dakle, kada razmišljam, naše teološko nadahnuće sve više dolazi od muškaraca i žena koji međusobno razgovaraju. I mislim da je to neizmjerljivo važno.

■ Spomenuli ste da u Ujedinjenom Kraljevstvu imate iskustvo stotina oženjenih svećenika. Koji je Vaš dojam, nalazi li lokalna Crkva i zajednica neki problem u tome?

Ne, koliko ja znam. Nisam čuo za to. Prema mom iskustvu, dobrodošli su i daju ogroman doprinos. Puno daju iz svog iskustva oženjenih ljudi koji odgajaju djecu uza sve poteškoće. Dakle, u Engleskoj nije bilo protivljenja, koliko ja znam.

■ Kako vidite mogućnosti i put prema dijalogu s populizima i fundamentalistima, obzirom da je kod njih najčešće riječ o obliku pojednostavljena razmišljanja, osobito na društvenim mrežama?

Riječ je o velikom problemu. Ono čega se najviše bojim u našoj kulturi jest populizam. U Engleskoj vidite uspon političara koji govore o volji naroda. To je jezik koji je prethodio Francuskoj revoluciji, Ruskoj revoluciji, Francu, Mussoliniju. Uvijek polaze od volje naroda koju navodno poznaju. Isto je i glede fundamentalizma. Mislim da je danas također prisutna prijetnja ekonomskog fundamentalizma, prema kojem je tržište sve, kao i znanstvenog fundamentalizma te vjerskog fundamentalizma. Stoga mislim da je pravi dijalog vrlo težak.

Moraš biti ondje, moraš slušati i moraš dolaziti u doticaj s ljudima. Ali to mora biti pažljivo, a ne da ih uništimo. Mislim da će svi kad tad shvatiti da fundamentalizam nije rješenje. Primjerice za znanstveni fundamentalizam, bio sam kapelan na "Imperial College of Science and Technology" u Londonu. Tu su vrhunski britanski znanstvenici. I oni su ljudska bića, zaljubili bi se, patili. I u tim situacijama shvatili bi da fundamentalistički pristup ne nudi rješenje. Za populizam, ne znam. Moramo se nadati da će se dogoditi otvaranje prema drugim ljudima, premda je to uvijek opasan korak.

■ U Vašem predavanju u Lovranu govorili ste o važnosti otvorenosti i imaginacije, osobito ste se osvrnuli na umjetnost. Iz tog područja aktualna je tema rasprava o Marku Rupniku i njegovoj umjetnosti. Zbog optužbi za zlostavljanja razmišlja se o uklanjanju njegovih djela iz crkava. Što mislite o tome i što mislite o njegovim djelima, koja su prisutna u mnogim crkvama?

Da? Ne u Engleskoj! Nikad nisam čuo za njega dok se ovaj slučaj nije pojavio u medijima. U Engleskoj smo imali slučaj Erica Gilla. Bio je poznat kipar. Radio je skulpture za BBC, Westminstersku katedralu, posvuda. Renomiran. A sada smo otkrili da je bio zlostavljač unutar vlastite obitelji. I snažni su zahtjevi da se njegove skulpture uklone. Žao mi je, ali ne znam što s takvim slučajevima, stvarno ne znam. U načelu, vrhunsku umjetnost mogu stvarati i ljudi koji su moralne nakaze.

Za Caravaggia, koji je jedan od mojih najdražih slikara, poznato je da je imao vrlo raskalašen život i bio optužen za ubojstvo, ali ipak volimo njegovo slikarstvo. Stoga je moj instinkt da ga ne treba ukloniti. Ali to ovisi o vrsti zlodjela. Čini se da je Caravaggio podlegao životnim teškoćama. Međutim, u drugim primjerima radi se o zlouporabi moći, što je teško zlodjelo. Zlouporabom ovlasti, uništavanjem djece i ranjivih, sigurno se otvaraju neka druga pitanja.

■ Nadovezujući se na Vaša razmišljanja u knjigama, što biste rekli je li kršćanstvo mrtvo u Europi, koja mu je budućnost, gdje je njegova snaga danas? Treba li Crkva naći nove načine evangelizacije i koji su to?

Čovjek sam nade. U jednom od pred-slovlja za svetce kažemo da Bog svaki dan podiže nove svetce. Ima ljudi, mladih ljudi. Možda su sada samo djeca, ali ima ih, uvijek su nam dani ljudi koji će biti kreativni. Jesmo li svjesni toga? Slušamo li ih? I mislim da je jedna od ključnih zadaća za biskupa, za svećenika, imati otvorene oči, i imati uho za mlade ljude koji su kreativni, podržati ih.

Vidim kod svoje mlađe braće u Engleskoj, mladih dominikanaca, da su bistri, ljubazni, razumiju tehnologiju. Puno su nam pomogli za vrijeme karantene i učinili su prekrasne stvari. Nadilaze onu dosadnu staru podjelu lijevog i desnog, progresivnog i konzervativnog. Vidim kod mnoge naše mlađe braće da su otišli dalje od toga. Moramo im dopustiti da nas vode.

Svaka mlada osoba ima svoju pustolovinu koja je drugačija od moje. Ja sam odrastao u izrazito katoličkoj obitelji. Išli smo na ispovijed svaki tjedan. Bili smo vrlo pobožni. Moj izazov je bio otići u svijet, skinuti svoj habit, kao što su činili svećenici radnici, koji su išli u tvornice. I mladi danas imaju svoje izazove koji su drugačiji. Većina njih je odgojena u ateističkim i agnostičkim obiteljima, barem u Britaniji. Njihova pustolovina je drugačija od moje. I moramo to razumjeti.

■ Dakle, imate nadu u pogledu budućnosti kršćanstva u Europi?

Oh, apsolutno! I mislim da se ne smije mo bojati.

■ Sudionik ste na Sinodi. Koja Vam je najzanimljivija misao koju ste čuli na Sinodi?

Dvapat sam pročitao *Instrumentum laboris* i misao koja me je najviše dotakla slika je doma, kako možemo biti kao kod kuće jedni s drugima. Svima nam treba dom. Ja ću u svome nagovoru uzeti temu preobraženja. Na gori preobraženja glas kaže: slušajte ga! A potom valja sići s planine i hodati.

To je bila prva sinoda u povijesti kršćanstva. Prvo su doživjeli neuspjeh, ne uspijevaju istjerati demona, ali polako, polako stižu

k cilju. I ono čemu se nadam je da ćemo naučiti biti kao kod kuće, jedni s drugima. U preobraženju, na gori, bilo im je kao da su u zajedničkoj kući. Petar kaže ostanimo ovdje, nemojmo ništa mijenjati. Razumijemo taj instinkt. S druge strane, u Jeruzalemu, nakon uskrnuća, bit će zaista kod kuće. Imamo različite ideje o domu. No moramo suosjećati jedni s drugima.

Papa Franjo je prilično otvorio Crkvu i napravio važne rezove. Hoće li, po Vašem mišljenju, sljedeći papa nastaviti taj put ili će zbog velikih otpora pokušati pritisnuti kočnicu?

Prilično sam uvjeren da neće pritisnuti kočnicu. Možda griješim. Možda ću se iznenaditi. Mislim da se Crkva zauvijek promijenila. Čak i ako se malo vratimo, neće to biti potpuno. Papa Franjo je prihvatio Drugi vatikanski sabor, njegovu poruku i krenuo je naprijed. I mislim da se to više nikada ne može vratiti. Suosjećam s ljudima koji se boje, koji ne znaju kamo će to ići, koji se boje gubitka Crkve koju vole, ali Crkva uvijek ide naprijed. Nije pitanje hoćemo li ići naprijed, pitanje je hoćemo li ići zajedno. I to je smisao sinodalnog puta.

■ Kao general Dominikanskog reda upoznati ste s crkvenim i društvenim kontekstom Crkve u Europi, a i s razlikama Zapadne i Istočne Europe. Što biste poručili katolicima u Istočnoj i Srednjoj Europi, u čemu da se uče od iskustva Crkve koja već duže na Zapadu živi u sekulariziranom kontekstu?

Veliki problem nakon pada Sovjetskog Saveza bilo je povjerenje. To smo vidjeli u Mađarskoj, Češkoj, posvuda. Jer komunizam je naučio ljude da ne vjeruju jedni drugima. A velik zadatak u moje vrijeme bilo je ohrabrivanje, poticanje da vjerujemo jedni drugima. Da biste voljeli jedni druge, morate vjerovati jedni drugima. I to je bio problem. Sada već 22 godine nisam general reda. Dakle, možda su danas izazovi drugačiji. Ali to je bilo moje iskustvo.

mo, ali duboko u sebi smo strastveni ljudi i ono za čim svi čeznemo jest Bog.

■ Na kraju, osobno pitanje, ako dozvoljavate. Kako molite?

Prvi dio moje molitve svakog dana je šutnja. Udem u kapelu i tamo su obično tri ili četiri brata. Ne govorimo. Naše riječi pred Bogom su u tišini. Sestra Wendy Beckett rekla je da je molitva biti nezaštićen u Božjoj prisutnosti. I što se mene tiče, to je temelj. Ako je Bog naš prijatelj, što želite učiniti s prijateljima? Želiš biti s njima. Dakle počinjem samim time što sam s Bogom. Ne govoreći ništa, ne misleći ništa, samo sam tu. Sjećam se da je Ivan Vianney govorio o seljaku u crkvi. Gleda on mene, gledam ja njega. Za mene je to temelj molitve. A onda dolaze braća i pjevamo psalme i slavimo i imamo euharistiju. Ali korijen svega je ljubav prema tišini. Ponekad previše pričam, ali tišina je ono što volim.

Zbornik - Teologija u dijalogu

Posljednjeg dana Mediteranskih teoloških susreta, 21. srpnja u konferencijskoj dvorani Domus Laurana u Lovranu predstavljen je zbornik „Teologija u dijalogu“ koji su uredili Branko Jurić, Vjeran Martić i Bruna Velčić, a objavile Riječka nadbiskupija, Dubrovačka biskupija i Kršćanska sadašnjost. Riječ je o zborniku svih predavanja i radova dvaju izdanja Ljetne teološke škole u Dubrovniku (2019. i 2021.), na kojima su sudjelovali, među ostalima, teolozi Tomáš Halík i Teresa Forcades, te onih s prvog izdanja Mediteranskih teoloških susreta (2022.) u Rijeci, među kojima i intervencija kardinala Maria Grecha, glavnog tajnika Sinode. Tu su i uvodni govori nadbiskupa Mate Uzinića, koji je do 2020. bio dubrovački biskup.

Zbornik je predstavio fra Ivan Šarčević, i sam sudionik i predavač na ovim susretima. „Ovdje je riječ o susretu teologa, Isusovih učenika, mladih teologa i teologa mladih duhom, koji su oduševljeni evanđeljem, Isusovim životom i svjedočenjem milosrdnoga Boga, oca svih ljudi. Riječ je o susretu teologa – predavača i studenata – koji i dalje žele «studirati» teologiju bez obzira na godine, posvetiti se slušanju (i čitanju) – čime priznaju da nisu posjednici znanja i istine o Bogu, čovjeku i njihovom odnosu. Susret teologa koji uče slušati vjernike, zatim jedni druge ali i svoje suvremenike s kojima dijele ovaj svijet – pogotovo nastoje čuti pozive i vapaje Božje djece s periferija, egzistencijalnih periferija, koje glavni tokovi vlasti i moći odbacuju (Franjo: *cultura dello scarto* - kultura otpada), preziru, ignoriraju ili pred njima dižu zidove. Na ovim susretima posebno se naglašava važnost svjedočenja vjere prema ljudima drugih vjera i nazora, zatim prema migrantima i ženama.“ Istaknuo je da je naslov – „Teologija u dijalogu“ – dobro izabran. „Dijalog“, rekao je papa Pavao VI., „jest novo ime za ljubav“. Opisao je tri dijela knjige: Teologija u pluralnom društvu; (A)politična vjere: kršćani u politici; Sloboda i odgovornost za izgovorenu riječ. Osim predavača s triju izdanja prethodnih godina, zbornik donosi i uvodne govore nadbiskupa Uzinića, predgovor M. Medveda, prikaze knjiga koje su predstavljene u okviru tih manifestacija, članke posebnih gostiju poput kardinala Maria Grecha ili sudionika Sinodalnog puta u Njemačkoj J. Basena i S. Vespera. Na kraju je pohvalio idejno rješenje grafičkog dizajnera Damira Bralića.

Sinodalnost – novost u uvažavanju i artikuliranju „osjećaja vjere“ (I. dio)

Sinoda o sinodalnosti kao proces osluškivanja „osjećaja vjere“

U sinodalnom Vademecumu i govoru u vezi Sinode o sinodalnosti često se rabi i spominje termin „osjećaj vjere“ te njegova važnost u sinodalnom procesu. Taj pojam je bremenit i bogat sadržajem, stoga želimo ovim tekstovima razjasniti i pokazati njegovu važnost, osobito u sinodalnom procesu.

Piše: Goran Žan Lebović Casalonga

ŠTO JE „OSJEĆAJ VJERE“?

Drugi vatikanski sabor u dogmatskoj konstituciji Lumen Gentium u br. 12 govori o stvarnosti „osjećaja vjere“: „Sveti Božji narod ima udjela i u Kristovoj proročkoj službi time što o Njemu širi živo svjedočanstvo osobito životom vjere i ljubavi te prinosi Bogu žrtvu hvale, plod usana koje ispovijedaju njegovo Ime (usp. Hebrejima 13, 15). Sveukupnost vjernika, koji imaju pomazanje od Svetoga (usp. Prva Ivanova 2, 20 i 27), u ujerovanju se ne može prevariti, a to svoje osobito svojstvo očituje nadnaravnim osjećajem vjere svega naroda, kad „od biskupa pa do zadnjih vjernih svjetounjaka“ pokazuje sveopće suglasje u stvarima vjere i ćudoređa. Naime, tim osjećajem vjere, koji pobuđuje i podupire Duh istine, Božji narod pod vodstvom svetoga Učiteljstva, kojemu se vjerno pokorava, prima ne više ljudsku riječ nego uistinu Božju riječ (usp. Prva Solunjanima 2, 13), nepokolebljivo prijanja uz „vjeru koja je jednom zauvijek predana svetima“ (Judina 1, 3) te pravilnim sudom dublje prodire u nju i u životu je punije primjenjuje.“ Dakle, osjećaj vjere je nadnaravni dar Duha Svetoga kojim Krist Gospodin obdaruje svoje vjernike i u njima stvara sveopće suglasje i jedinstvo u stvarima vjere i ćudoređa. Ono je prema br. 35 istog dokumenta i dioništvo u Kristovoj proročkoj službi: „Krist, veliki prorok (...) ispunja svoju proročku službu ne samo po hijerarhiji – koja naučava u Njegovo ime i Njegovom ulašću – nego i po svjetounjacima, koje je tako učinio svjedocima i opremio ih osjećajem vjere i milošću riječi.“ Iz navedenoga vidimo da je svaki vjernik obdaren osjećajem vjere u duši koji ga suobljučuje Kristu proroku po daru Duha Svetoga Branitelja – Duha koji uvodi u svu Istinu.

KRITERIJI ISTINITOST „OSJEĆAJA VJERE“

Uvidjevši što je „osjećaj vjere“ kako ga shvaća Drugi vatikanski sabor, postavlja se pitanje nije li svako mišljenje i svaki stav pojedinog vjernika ili člana hijerarhije nužno

istinit i ispravan ili čak nadahnut Kristom prorokom i Duhom Svetim?

U ovom dijelu teksta nastojat ćemo razložiti koje su granice i kriteriji istinitosti „osjećaja vjere“ onime što nam je crkveno učiteljstvo progovorilo o „osjećaju vjere“ u recentnim dokumentima i naputcima.

Papa sv. Ivan Pavao II. u Familiaris consortio iz 1981. govori o „osjećaju vjere“, u br. 5.: „Ipak, ‘nadnaravni osjećaj vjere’, nije samo ili nužno pristanak vjernika. Crkva, na-

Osjećaj vjere je nadnaravni dar Duha Svetoga kojim Krist Gospodin obdaruje svoje vjernike i u njima stvara sveopće suglasje i jedinstvo u stvarima vjere i ćudoređa.

sljedujući Krista, traži istinu koja se uvijek ne podudara s mišljenjem većine ljudi. Ona sluša savjest, a ne moć, i u ovoj stvari brani siromašne i prezrene. Crkva može visoko cijeniti sociološka i statistička istraživanja, ako su korisna u shvaćanju povijesnih i vremenskih sklopova u kojima se mora obavljati dušobrižno djelovanje i da bi bolje spoznala istinu; no, sama se takva istraživanja ne mogu odmah držati gласnicima osjećaja vjere.“

U naputku Kongregacije za nauk vjere Donum veritatis (Dar istine) o crkvenom zvanju teologa, iz godine 1990. br. 35, koji potpisuje tadašnji prefekt Joseph Ratzinger, još jasnije se kaže: „Zbilja, mišljenja Kristovih vjernika ne mogu se jednostavno svesti na ‘osjećaj vjere’. On je odlika same bogoslovne vjere koja se ne može prevariti jer je Božji dar

što čini da svaki pojedini napóse prijanja k istini. Nadalje, ta je vjera svakoga pojedinoga ujedno i vjera Crkve jer je Bog Crkvi poujerio čuvanje Riječi. Stoga ono što Crkva vjeruje, vjeruje i Kristov vjernik. I tako po svojoj naravi ‘osjećaj vjere’ nosi sa sobom prisan pristanak duha i privolu srca uz Crkvu, to jest ono ‘osjećati s Crkvom’. Iako se, dakle, bogoslovna vjera kao takva ne može prevariti, ipak vjernik može iznutra podupirati pogriješna mišljenja jer njegovo svekoliko razmišljanje ne proizlazi iz vjere. Nisu sve misli koje se šire među Božjim narodom posve usklađene s vjerom, to više što lako mogu biti pod utjecajem nekoga javnoga mnijenja koje usmjeravaju suvremena sredstva javnoga priopćavanja. Nije bez razloga Drugi vatikanski sabor istaknuo nužnu vezu između ‘osjećaja vjere’ i vođenja Božjega naroda koje se poujerava učiteljstvu pastira. To su dujige stvari koje se jedna od druge ne mogu odijeliti.“

„OSJEĆAJ VJERE“ KAO „OSJEĆANJE S CRKVOM“

Iz navedenih izvora nam postaje jasno da „osjećaj vjere“ nije niti većinsko mišljenje, niti usklađenost s pojedinim istraživanjima već da ona ovisi o povezanosti s Riječi i predajom Crkve, tj. onim sadržajem koji Crkva vjerno razlaže po Učiteljevoj zapovijedi „učite ih čuvati sve što sam vam zapovijedio.“ (usp. Mt 28, 20) te prijanjanjem pristankom duha i privolom srca uz taj

sadržaj koji je istinit bilo po Objavi, bilo po naravnom zakonu. Upravo naglašujući te dimenzije, papa Franjo u govoru članovima Međunarodnoga teološkoga povjerenstva, 2013. naglašava: „Po daru Duha Svetoga članovi Crkve posjeduju ‘osjećaj vjere’. Riječ je o jednoj vrsti ‘duhovnoga poticaja’ koji dopušta sentire cum Ecclesia (osjećati s Crkvom) i razaznavati ono što je u skladu s apostolskom vjerom i duhom Evandjelja. Zasiurno, sensus fidelium (osjećaj vjernika) ne može se brkati sa sociološkom stvarnošću većinskoga mišljenja, to je jasno. To je nešto drugo.“

Razloživši sadržaj „osjećaja vjere“, u sljedećem broju objašnjavamo njegov odnos sa sinodalnim procesom te napetosti koje se pojavljuju u njihovoj dinamici.

Svjetski dan mladih u Lisabonu

„Todos“: u Crkvi ima mjesta za sve

Bio je to 37. svjetski dan mladih, 4. pape Franje i njegovo 42. apostolsko putovanje.

Nakon šest dana intenzivnog programa za preko 300 000 mladih u Lisabonu, kojima se 2. kolovoza pridružio i papa Franjo, u nedjelju 6. kolovoza Papa je predvodio završnu misu 37. Svjetskog dana mladih u Parku Tejo. Prema procjenama Vatican Newsa, sudjelovalo je 1.5 milijuna mladih.

Program je započeo već u utorak 1. kolovoza misom otvorenja koju je predvodio lisabonski patrijarh kardinal Manuel Clemente. Papa se susreo i s vjerskim i državnim predstavnicima, a posjetio je i svetište u Fatimi. Posljednji službeni susret imao je s volonterima njih 25 tisuća iz više od 150 zemalja, koji su svojim zalaganjem i trudom omogućili odvijanje Svjetskog dana mladih.

Tih je dana u Lisabonu bilo gotovo 700 biskupa, među kojima 30 kardinala te dvojica hrvatskih biskupa, šibenski biskup i predsjednik Odbora za mlade HBK Tomislav Rogić te dubrovački biskup i predsjednik Vijeća HBK za laike Roko Glasnović. Sudjelovalo je i oko 1600 mladih iz Hrvatske.

Među mnogim porukama upućenima mladima, posebno su odjeknule riječi koje je Papa izrekao na svečanosti dobrodošlice 3. kolovoza: „Zajednica smo Isusove braće i sestara, sinovi i kćeri istoga Oca. Prijatelji, želim biti iskren s vama koji ste alergični na lažne i prazne riječi: u Crkvi ima mjesta za sve, za sve. U Crkvi nitko nije višak, nitko nije suvišan, ima mjesta za sve. Onakve kakvi jesmo. Svi mi. I Isus to jasno kaže kada šalje apostole zvati ljude na gozbu koju je Gospodin pripremio. Kaže: idite i dovedite sve: mlade i stare, zdrave i bolesne, pravedne i grešne. Sve. Sve. Sve. U Crkvi ima mjesta za sve. Oče, ali danas sam jadnik, ima li mjesta za mene? Ima mjesta za sve. Svi zajedno, svatko na svojem jeziku... svatko na svojem jeziku ponavljajte sa mnom: svi, svi, svi. Ne uspijevate li čuti, ponovno: svi, svi, svi. I to je Crkva, majka svih. Ima mjesta za sve. (...) Bog nas voli takve kakvi jesmo, a ne onakve kakve bismo željeli biti ili kako bi društvo željelo da budemo. Umjesto toga, pozvani smo i voljeni takvi kakvi jesmo, sa svojim nedostacima i ograničenjima, ali također i sa željom da idemo naprijed u životu.

Ur

Dvije destinacije pape Franje

Možda bismo morali prestati o sebi razmišljati kao o „hit destinaciji“ elitnog turizma, i vidjeti sebe kao hit destinaciju – bratstva.

Piše: Anđela Jeličić Krajcar

Riječ „destinacija“ uobičajeni je dio turističkog žargona, a naj sretniji smo kad čujemo da se neki od naših krajeva nazivaju „hit destinacijom“, određenim iz snova, posebno za strane turiste.

Korijen riječi je u latinskom jeziku, u riječi „destinatio, destinationis“. Ona označava čin kojim se određenoj stvari ili osobi određuje svrha, odnosno – budućnost. U antičkom Rimu tom se riječju označavao čin određivanja osobe za neku važnu dužnost, poput konzulata. Općenitije, riječ označava i cilj određenog puta, stoga „određenje“ – najprecizniji prijevod – jer „destinatio, destino“ označava nešto što je unaprijed „određeno“.

Papa Franjo si je tijekom mjeseca rujna zadao dva određenja, dvije destinacije. Njegova su putovanja uvijek znakovita, i puno se značenje otkriva tek promatrajući Papine susrete, slušajući govore i pažljivo prateći njegove geste, kao i geste domaćina. O čemu ćemo razmišljati tijekom mjeseca rujna, promatrajući određenja Pape Franje?

Prvo rujansko putovanje ima za cilj daleku Mongoliju: ta zemlja ima tek tri i pol milijuna stanovnika, a kršćana, prema dostupnim podatcima, ima oko tisuću i pet stotina. Geslo putovanja je „Nadati se zajedno“. Odabir ukazuje na dvostruko značenje apostolskog pohoda u Mongoliju – to je pastoralni pohod i državnički posjet. Zato je odabrana kršćanska krjepost (nada) koju dijele i razumiju i u nekršćanskim ambijentima. Geslom „Nadati se zajedno“ – želi se naglasiti važnost bilateralne suradnje između Svete Stolice i Mongolije, a prisutnost Svetog Oca za tu malu kršćansku zajednicu bit će znak velike nade i ohrabrenja. S druge strane, ta mala zajednica može biti znak nade za sveopću Crkvu. Putovanjem u Mongoliju, papa Franjo će nas podsjetiti

Papa Franjo si je tijekom mjeseca rujna zadao dva određenja, dvije destinacije. Mongoliju i Marseille. Njegova su putovanja uvijek znakovita, i puno se značenje otkriva tek promatrajući Papine susrete, slušajući govore i pažljivo prateći njegove geste, kao i geste domaćina. O čemu ćemo razmišljati tijekom mjeseca rujna, promatrajući određenja pape Franje?

Sredozemlje kao prostor suradnje i kulture mira. No Sredozemlje, kao elitna turistička destinacija, posljednjih je desetljeća obilježeno smrću tisuća migranata, u raskoraku političkih interesa i ratnih zbivanja u Africi i Bliskom istoku. Zato će destinacija Marseille biti prigoda za još jedan apel za očuvanje života svakog čovjeka, posebno djece koja tijekom migracija nestaju u mreži kriminalnih organizacija. Svi znamo da je Sredozemlje za tisuće ljudi postalo – destinacija smrti.

I kad usporedimo brojeve ovih dviju destinacija: 1500 živih kršćana u Mongoliji, i tisuće umrlih na Sredozemlju posljednjih godina – možemo se zapitati – što se to mora dogoditi čovjeku i društvu kako bismo shvatili da život svakog čovjeka vrijedi jednako? Možda bismo morali malo pažljivije slušati što nam Papa govori, i pomnije pratiti njegov način ophođenja prema malenima i krhkim. I možda bismo morali prestati o sebi razmišljati kao o „hit destinaciji“ elitnog turizma, i vidjeti sebe kao određenje – bratstva. Na taj način odredit ćemo i svoju vlastitu sudbinu.

da i mala zajednica, marginalna i naizgled brojčano nebitna, može hrabro i radošno živjeti svoju vjeru, te svjedočiti bratsku ljubav prema svima. Papa Franjo ovo je putovanje najavio riječima: „Bit ću brat svima“, u Mongoliji će sudjelovati i na jednom međureligijskom događaju jer dio kršćanske misije u toj zemlji je i dijalog s budizmom, tamošnjom većinskom religijom. Zato će destinacija Mongolija biti određenje dijaloga, jednostavnosti i bratstva.

Druška rujanska destinacija pape Franje bit će Marseille, grad na francuskoj obali Sredozemnog mora. Tu će se ponovno okupiti biskupi, gradonačelnici, političari Sredozemlja, na još jednom susretu koji promiče

Ususret Maloj Gospi

U Duhovnim spisima sv. Ljudevita Montfortskog čitamo o neraskidivoj vezi između Isusa i Marije: "Ti si, Gospodine, uvijek s Marijom, a Marija uvijek s tobom. Ona ne može biti bez tebe, inače bi prestala biti ono što jest."

Piše: Natalija Bogović

Iako je Mala Gospa, blagdan rođenja Blažene Djevice Marije, manji blagdan, nezapovjedan, vrlo je omiljen kod vjernika jer je osoba Blažene Djevice Marije ljudima naročito bliska. Svi blagdani povezani s Marijom se posebno vole, slave i časte, no za Mariju treba reći da je ona od svih ljudi najveće ostvarenje Duha Svetoga! Ona je rekla: "Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!" (Lk 1, 38) i time pokrenula povijest spasenja za sve ljude! Bila je potpuno otvorena Duhu Svetom i time ostvarila spasonosni Božji plan s ljudima!

Evo i nekoliko rečenica iz govora pape Pavla VI. o tome koliko je osobita, a opet svima bliska: "Evangelje nam otkriva duh i krepost Marije: Blažena koja povjerova!" Njezine su istinske osobitosti: slušanje, istraživanje, prihvaćanje i žrtva; meditacija, iščekivanje i prošnja, nutarnje bogatstvo, mirna sigurnost i sloboda u rasuđivanju i djelovanju te napokon molitva i zajedništvo s Bogom." Sve su to, kako vidimo, oblici vjere koji su i svim ljudima koji su otvoreni Duhu Svetom bliski stoga su dostupni ne samo za divljenje, nego i za nasljedovanje. Pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji više od ijedne druge pobožnosti vodi dušu k Isusu.

U *Duhovnim spisima sv. Ljudevita Montfortskog* čitamo o toj neraskidivoj vezi između Isusa i Marije: "Ti si, Gospodine, uvijek s Marijom, a Marija uvijek s tobom. Ona ne može biti bez tebe, inače bi prestala biti ono što jest. Ona je tako milošću preobražena u te da ne živi više ona, da nije više ona. Ti sam, moj Isuse, živiš i kraljuješ u njoj, savršenije nego u svim anđelima i blaženima. Ah, kad bi ljudi znali slavu i ljubav koju primaš u ovom divnom stvoru, sasvim bi drukčije mislili o tebi i o Mariji. Ona je tako usko s tobom sjedinjena da bi se lakše moglo rastaviti svjetlo od sunca i vrućina od vatre. Reći ću i više: lakše bi se mogli rastaviti od tebe svi anđeli i sveci, negoli božanska Marija jer te ona ljubi žarče i slavi savršenije negoli svi tvoji ostali stvorovi zajedno."

Mariju se nikako ne može nadvisiti u ljubavi i plemenitosti, no ona se na neizrecive načine daruje onima koji je časte, koji je mole i njoj se utječu. Isti pisac nastavlja što sve čini za onoga tko joj se posve predaje: "Ona ga uranja u bezdan svojih milosti, resi ga svojim zaslugama, drži ga svojom moći, rasvjetljuje ga svojim svjetlom, raspaljuje ga svojom ljubavlju, dariva mu svoje kreposti: svoju poniznost, svoju vjeru, svoju čistoću, te postaje njegovim jamstvom, njegovom nadopunom i svim njegovim miljem kod Isusa."

Marija je na kraju i vjerni Božji odjek. Sve ono što stavljamo pred nju, ona odmah stavlja pred Boga! Kada se hvali i časti Marija, ona zajedno s moliteljem hvali i časti Boga jer se kod Marije sve odnosi na Boga. Kada je sveta Elizabeta pohvalila Mariju i nazvala je blaženom što je povjerovala, Marija, vjerni Božji odjek, kliče: *Veliča duša moja Gospodina, klikće duh moj u Bogu, mome Spasitelju...* (Lk 1, 46) i to što je učinila u toj prigodi čini i svaki dan: kad je hvalimo, ljubimo, častimo ili darujemo; istovremeno Boga hvalimo, Boga častimo, Boga ljubimo, Bogu dar nosimo po Mariji i u Mariji.

Marija

*Djevojčica,
djevojka,
prelijepa žena,
sve su to linije
lica njena.*

*Zagovara duše
koje od žaljenja ginu
zbog nanesenih ureda
njezinom Sinu.*

*Blagošću tješi,
vedrinom potiče
da kreneš iznova
voljeti sebe,*

*oprostit si,
odlučit se
slijediti Njega
koji najviše i uvijek
ljubi baš tebe!*

Apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup Giorgio Lingua stavit će palij na ramena riječkom nadbiskupu i metropolitu Matij Uziniću na spomendan BDM Žalodne, 15. rujna u 18.00 sati katedrali sv. Vida, tijekom euharistije proslave sunaslovnice riječke katedrale i suzaštitnice Riječke nadbiskupije – Gospe Žalodne.

Palij - simbol Dobrog Pastira i povezanosti s Papom

Pripremio: Mario Gerić

U kršćanskoj starini ovo je liturgijsko obilježje bilo rezervirano isključivo za rimskog biskupa – papu, ali ga on već od godine 336. počinje podjeljivati svojim suburbikalnim biskupima, a potom nadbiskupima metropolitima. Izvor i značenje ovog simboličnog liturgijskog obilježja korijene vuče od plašta sv. Petra iz kojeg su se, malo po malo, izrezivale trake za izradu relikvija sve dok, kada je nestalo autentičnih, nisu izrađene druge istog oblika i sa istom simboličnom vrijednošću.

Izorno je to bila jednostavna vunena traka i nosila se tijekom slavlja, samo ju je papa uvijek nosio: okruživala je vrat, a njene su trake padale na prsa i ramena. Radi veće praktičnosti palij je fiksiran najprije kopčom, a zatim s tri igle, zvane akule, s jasnom simbolikom. Izrađen je od ovčje vune i označen sa četiri, šest ili osam križeva, prije crvenih, sada crnih. Tradicionalno su ga izrađivale monahinje samostana Torre de' Specchi u Rimu, koje su koristile vunu dva janjeta blagoslovljena svake godine na blagdan svete Agneze, u istoimenoj rimskoj bazilici zvanj In Agone.

Prema nekim tumačenjima palij, zbog oblika i materijala, predstavlja izgubljenu ovцу nošenu na Isusovim ramenima, simbol biskupa kao Dobrog Pastira i, zajedno, janje žrtvovano za spas čovječanstva; ovo bi također objasnilo upotrebu vune i šest križeva probušenih trima iglama (što bi predstavljalo tri čavla Kristova križa). Obred vezan uz pripremu palija i njegovo predavanje papi tijekom primanja papinske službe upućuje na ovu vrstu simbolike.

Palij je kasnije postao simbol posebne veze s papom, a također izražava službu koju, u zajedništvu s Rimskom Crkvom, nadbiskup metropolit stječe u svojoj nadbiskupiji. Palij je liturgijski znak zajedništva koji sjedinjuje Petrovu Stolicu i njegova nasljednika s metropolitima i, preko njih, s ostalim biskupima svijeta.

Svake godine o blagdanu sv. Petra i Pavla, papa blagoslovi palije za nove metropolitite. Tako je ovaj liturgijski simbol metropolitanske službe ove godine uz nadbiskupa Uzinića primio i Dražen Kutleša, koji je u travnju imenovan zagrebačkim nadbiskupom te još 30 novih metropolita diljem svijeta.

Papa Franjo 2015. promijenio je obred dodjele palija novim nadbiskupima metropolitima, zapravo vratio prijašnju praksu da se svečana dodjela palija održava u biskupijama iz kojih potječu novi metropolititi, a da im palij na ramena stavlja apostolski nuncij. Na taj je način svečanost dodjele i povezanost s Papom bliža konkretnoj crkvenoj zajednici.

Sjećanje na Podhumске žrtve

Pamtiti žrtve i oprašćati zločincima

„S Isusom postajemo sposobni učiti iz povijesti, pamtiti žrtve, ali oprašćati zločincima. S njim postajemo sposobni izliječiti najprije sebe kako bismo mogli otići drugima“, rekao je riječki nadbiskup Mate Uzinić na misi kod velebnog spomenika Podhumskim žrtvama na Grobniku, 12. srpnja na 81. obljetnicu stradanja mještana Podhuma.

Nadbiskup je u propovijedi podsjetio na pismo biskupa HBK povodom 50. obljetnice završetka Drugog svjetskog rata u kojem biskupi ističu kako je potrebno ne samo pamtiti svoje žrtve i osuditi tuđe zločine, nego prepoznati i svoje zločine i tuđe žrtve i „onda s Isusom Kristom i na njegov način započinjati ovu povijest.“ Uz nadbiskupa misli su i župnik Jelenja Ivan Milardović, njegov kapelan Miroslav Pergl te Marijan Žderić.

Poruke oprosta, pomirenja i mira dominirale su i u prigodnim govorima prije mise kada su vijence na spomenik položili izaslanici državnog vrha, lokalnih zajednica i udruga na večernjoj komemoraciji u organizaciji Općine Čavle i Općine Jelenje. Okupljenima su se obratili izaslanik Predsjednika Republike Hrvatske Željko Jovanović, izaslanik potpredsjednika Vlade i ministra hrvatskih branitelja, general Josip Lucić, uime Hrvatskog sabora gradonačelnik Bakra Tomislav Klarić, zamjenik župana PGŽ Vojko Braut te načelnici općina Čavle i Jelenje Ivana Cvitan Polić i Robert Marčelja.

Svi oni prisjetili su se strašnog zločina koji su talijanski fašisti počinili na ovome mjestu 12. srpnja 1942. godine, kada su strijeljali najmanje 91 civilnu žrtvu, a većinu mještana prognali. Na memorijalnom groblju još je 1970. godine podignut impresivan spomenik s 91 štitom i imenima žrtava, rad akademskog kipara Šime Vukasa. Govornici su upozorili kako je iz takve okrutne povijesti potrebno učiti i ne ponavljati ju, što se nažalost ne čini. Podsjetili su tako na stradanja u Domovinskom ratu kao i na aktualni rat u Ukrajini. Pozvali su i na zajedništvo koje nažalost niti na komemoraciji u Podhumu ne postoji jer u jutarnjim je satima održana je još jedna komemoracija.

Propovijed nadahnutu čitanjima o Josipu kojega su braća prodala u ropstvo i Evanđeljem o poslanju Isusovih učenika, nadbiskup je posvetio nužnosti promjene. „Sveto pismo nas poziva na promjenu u liku Josipa koji je paradigma za suočavanje s ovakvim stranicama naše ljudske povijesti. Njemu se dogodilo nešto slično, braća su izdala brata, prodali ga u ropstvo“, rekao je nadbiskup. Nakon toga događa se neočekivani ponovni susret Josipa i braće, a Josipa u tom trenutku zanima samo jedno: jesu li se promijenili? Vidi da u njima još ima podjela, krivnju žele pripisati drugima, nisu spremni preuzeti odgovornost za svoj čin. „Sve to žalosti Josipa i zato plače. No kasnije ćemo vidjeti da su se braća ipak promijenila da više nisu spremni ubiti brata nego da se žele boriti za njegov život. Josip, koji je slika Isusa, želi da se promijenimo.“

U Evanđelju o poslanju učenika nadbiskup je također pronašao poticaj na promjene. „Potrebno je promijeniti se jer i Isus se promijenio. Apostolima u početku govori o njihovu poslanju među židovskim narodom, ali u susretu s drugima, s njihovom boli i njihovim potrebama on će sam biti promijenjen. I konačno poslanje apostola više neće biti samo izgubljenim ovcama Doma Izraelova, nego svima.“ To se poslanje događa u susretu s Isusom i nasljedovanjem njegova primjera.

Nadbiskup je istaknuo kako je potrebno da nas ovakve komemoracije mijenjaju. „Da nas mijenjaju na dobro. Da šire naše srce. S Isusom naše srce može biti promijenjeno. Naše srce može biti srce koje plače, srce koje suosjeća, srce koje oprašta. Neka nam i ovaj događaj u kojemu smo vidjeli i ljude i ne-ljude, pomogne da budemo više ljudi. A koliko smo slični Kristu toliko smo više ljudi.“

Danijel Delonga

JESMO LI SE PROMIJENILI?

Nadbiskup Uzinić u propovijedi je upozorio da se zlo nažalost još uvijek događa. „Danas se kao glavno nameće pitanje jesmo li se promijenili. Jesmo li spremni svoj život dati za svoju braću ili i dalje želimo živote oduzimati. Ono najgore je što ne učimo iz svoje povijesti, što se ne mijenjamo nego ostajemo isti. Što se ova stranica povijesti danas ponavlja u Ukrajini i na mnogim drugim mjestima.“ Istaknuo je kako se promjena u čovjeku događa u susretu s Kristom. „Isus želi da nakon susreta s njim postanemo bolji ljudi, drugi ljudi. Poput njega. Da bise to dogodilo, Isus želi da najprije budemo s njim, da od njega učimo, prihvatimo njegovu logiku, njegov način i da onda idemo k drugima.“

Nadbiskup Uzinić na Veliku Gospu

Bližnji je i onaj koji drukčije misli, vjeruje, živi

Bližnji su osobe s invaliditetom, starije osobe, nerođena djeca, žene izložene nasilju i pritiscima, naši susjedi i članovi obitelji u problemima, migranti na kolodvoru, Zemlja na kojoj živimo, mladi kojima treba pomoć u školovanju, ali i mladi kojima treba izlaz iz raznih ovisnosti i problema, čak i Bad Blue Boysi koji su zbog vlastite nepromišljenosti završili u grčkim zatvorima.

„Gospa nas uči poniznosti i potrebi usmjerenosti prema onom što je bitno“, rekao je nadbiskup Mate Uzinić na svečanom večernjem slavlju Velike Gospe u Trsatskom svetištu. U toj usmjerenosti na bitno Marija pokazuje kako je na putu do uznesenja važan odnos prema Bogu i prema bližnjima. Nadbiskup je u propovijedi istaknuo kako je kršćaninu bližnji „i onaj koji dijeli naše stavove, pripada istoj Crkvi, narodu, stranci, kao i onaj koji nije ‘naš’, koji drukčije misli, vjeruje, živi.“ Naveo je niz primjera osoba na marginama društva koje su često zanemarene, a to su osobe koja su u potrebi. Osobe s invaliditetom, starije osobe, nerođena djeca, žene izložene nasilju i pritiscima, naši susjedi i članovi obitelji u problemima, migranti na kolodvoru, Zemlja na kojoj živimo, mladi kojima treba pomoć u školovanju, ali i mladi kojima treba izlaz iz raznih ovisnosti i problema, čak i *Bad Blue Boysi* koji su zbog vlastite nepromišljenosti završili u grčkim zatvorima. U tom je kontekstu pozvao na pomirenje i molitvu.

Osvrnuo se i na zajedništvo vjernika u Riječkoj nadbiskupiji ističući kako šokantne objave o prijavama protiv svećenika za zlostavljanje maloljetnika ne mogu zasjeniti sve ono dobro što vjernici i svećenici nadbiskupije čine. „Kao riječka Crkva prošli smo i prolazimo određenu krizu zato što su neki svećenici iznevjerali svoju svećeničku službu, a s čim smo otvoreno i u više navrata upoznali cjelokupnu javnost odgovarajući otvoreno i iskreno na sva pitanja koja su nam bila postavljena. Ali ne možemo do-

Posveta Bezgrješnom Srcu Marijinu

Na kraju mise, kleknuvši pred slikom Gospe Trsatske, nadbiskup Uzinić izmolio je posvetu Bezgrješnom Srcu Marijinu. Mariji je uputio molitvu za obitelji, grad Rijeku, Nadbiskupiju, hrvatski narod i domovinu, Crkvu i svijet. „Molimo te za našu međusobnu slogu kako bismo s povjerenjem u Boga i jednih u druge mogli nastaviti svoje poslanje. Molimo te i za sve one koje smo vršenjem svojih službi na bilo koji način povrijedili svojim djelima i nedjelima. I one kojima nismo pomogli zbog svojih propusta. Ne zaboravi Majko Milosti i Gospe naša, ni one koji su se udaljili od Boga i Crkve, one koji su ravnodušni, razočarani. Zagrlj Gospe svojom majčinskom blizinom i one koji više ne vjeruju ili nisu nikad vjerovali. Molimo i za one koji vjeruju drugačije od nas. I sjeti se u svojoj majčinskoj ljubavi svih onih koji su na različite načine potrebni Božjeg milosrđa i tvoje majčinske brige.“

„Kao riječka Crkva prošli smo i prolazimo određenu krizu zato što su neki svećenici iznevjerili svoju svećeničku službu. Ali ne možemo dozvoliti da zbog zlodjela pojedinaca Zmaj proguta i Ženu i Dijete, i tako našu Crkvu onemogućiti u njezinu poslanju, odnosno da se nastavi s glasinama i poluistinama optuživati većinu svećenika koji vjerno i predano nastoje vršiti svoje poslanje usprkos svojim ljudskim slabostima koje svi mi imamo i koje ponizno pred Bogom i Crkvom trebamo uvijek ponovo priznavati.“

zvoliti da zbog zlodjela pojedinaca Zmaj proguta i Ženu i Dijete, i tako našu Crkvu onemogućiti u njezinu poslanju, odnosno da se nastavi s glasinama i poluistinama optuživati većinu svećenika koji vjerno i predano nastoje vršiti svoje poslanje usprkos svojim ljudskim slabostima koje svi mi imamo i koje ponizno pred Bogom i Crkvom trebamo uvijek ponovo priznavati. Želimo učiti iz svojih pogrešaka. I čuti sve one koji nam se žele obratiti s ljubavlju za istinu i dobro. Riječka Crkva, kojoj ne pripadamo samo mi svećenici nego i svi vi, vi posvećene osobe i vjernici, i u kojoj i za koju svi imamo odgovornost, želi doista biti sinodalna Crkva. To znači da otvoreni nadahnućima Duha Svetoga i pozorni na znakove vremena, želimo živjeti svoje poslanje u ovom vremenu i za ljude ovoga prostora, koji čini Riječku nadbiskupiju u zajedništvu, suradnji i suodgovornosti svih.“

Nadbiskup je stoga uputio poziv svima „koji smo dio ove Crkve da se ispunjeni Duhom Svetim koji nam je svima darovan u krštenju i potvrdi ne bojimo poput Marije krenuti ususret jedni drugima i svima kojima nas Bog bude poslao da im donesemo Isusa i radost evanđelja.“

Na kraju mise, kleknuvši pred slikom Gospe Trsatske izmolio je posvetu Bezgrješnom Srcu Marijinu. Mariji je uputio molitvu za obitelji, grad Rijeku, nadbiskupiju, Hrvatski narod i domovinu, Crkvu i svijet.

Tisuće je hodočasnika od ranih jutarnjih sati na Veliku Gospu pohodilo Trsatsko svetište. Prva misa, i jedna od onih s najviše hodočasnika, slavljena je već u 6 sati. Uslijedile su mise svakih sat vremena do one u 10 sati koju je tradicionalno predvodio provincijal Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda fra Milan Krišto. Na toj je misi sudjelovao i predsjednik Vlade Andrej Plenković ministar Oleg Butković i zamjenica župana Marina Medarić. Jutarnji je raspored zaključen misom u 11.30. Predstavnici Grada Rijeke sudjelovali su na večernjoj misi. Ove je godine Trsat posjetio najveći broj hodočasnika u posljednje tri godine, od vremena „korona pandemije“.

Danijel Delonga

Velika Gospa u najstarijoj Riječkoj župi

Pozvani smo biti ljudi uskrsnuća

Velika Gospa u središtu se Rijeke slavi kao zaštitnica najstarije župe u gradu pa je veliki kršćanski blagdan Uznesenja Marijina ujedno i dan župe. Tradicionalno, središnja misa župnog slavlja bila je misa bdijenja dan uoči blagdana koju je u župnoj crkvi 14. kolovoza predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić.

„Pogledajmo se i brata pored sebe i u njemu prepoznamo potencijal za biti sveti. Već time i mi sami krećemo putem svetosti“, rekao je nadbiskup Uzinić u propovijedi objasnivši kako su svi ljudi pozvani na svetost, a to mogu ostvariti upravo u odnosu jedni prema drugima. „Marijina sudbina je i naša sudbina. Danas slavimo što je Bog pogledao na Mariju i u njoj učinio isto što je i u Isusu Kristu. Marija je uznesena na Nebo, uskrsnula je dušom i tijelom. I mi smo pozvani biti pridruženi Mariji i Isusu. I mi smo pozvani biti ljudi uskrsnuća.“

Nadbiskup je odnos Marije i Boga te odnos prema drugim ljudima pokazao kao primjer nasljedovanja. Kako govori evanđelje, Bog je izabrao Mariju jer je u njoj prepoznao osobu koja sluša i vrši volju Božju. Vjeruje Bogu i ima povjerenja u njega. „Svaki je svetac postao svetac zato što je imao povjerenja u Boga i u onaj plan koji Bog ima s njim. I tom je planu rekao svoj – ‘evo me’“, rekao je nadbiskup te istaknuo kako Bog ima plan sa svakim čovjekom. Pitanje je hoće li se čovjek odazvati.

Taj se Božji poziv ne ostvaruje samo u odnosu Boga i čovjeka, nego on uključuje i sve druge ljude. „To je poziv da svoje odgovor Bogu živimo u odnosu prema drugima, prema braći i sestrama. Da imamo povjerenje i u njih i s njima surađujemo. Da imamo povjerenje u onu sliku koju svatko od nas nosi, koja je u potpunosti ostvarena u Isusu Kristu i Mariji, a to je slika Božja. Reći ‘evo me’ Bogu znači biti s Bogom i pomagati drugima da i oni otkriju Božji plan s njima.“ Nadbiskup je objasnio kako je Marija pomogla Isusu da otkrije Božji plan.

„Marija je Isusova majka, ali i njegova najbolja učenica. Ono što se dogodilo s njom je Božji plan za svakog od nas. To je u konačnici plan spasenja. A on za nas ide preko drugih pored nas. U njima ne smijemo vidjeti, ono što često vidimo, nešto što je loše. Ne, nego obrnuto. Potrebno je poput Marije vidjeti ono dobro, u bližnjemu vidjeti lice svetca i pomoći mu da zasja u svoj svojoj punini“, rekao je nadbiskup te ponovio da su svi ljudi pozvani na svetost.

„Neka nam Blažena Djevica Marija na nebo uznesena, Velika Gospa, pomogne da danas, gledajući i slušajući Isusa Krista i promatrajući Onu koja ga je naj-savršenije slijedila i slušala, bude poticaj da i mi kršćani ovog povijesnog trenutka jednako tako slušamo i vršimo Božju volju te drugima pored sebe, čak i ako ih ne znamo, pomognemo slušati i vršiti, kako bismo svi jednom bili pridruženi onom zajedništvu svetih na nebesima“, zaključio je nadbiskup Uzinić.

Trodnevna priprema u središtu Rijeke započela je 12. kolovoza, a drugoga dana održan je koncert sopranistice Ingrid Haller, ujedno i članice župnog zbora, uz pratnju Oksane Zvinekove iz Ukrajine na orguljama. Župni je blagdan slavljen misama i 15. kolovoza, a jednu od njih predvodio je zlatomisnik Nikola Uravić.

D. D.

Udruzi za sindrom Down – Rijeka 21 uručeno je računalo s posebnim programima za individualni rad s korisnicima Udruge

Djeca pomogla djeci s Downovim sindromom

U sklopu humanitarnog projekta pod nazivom „Svetog Vida srecem nosi i njime se ponosi!“, u organizaciji Riječke nadbiskupije, Katehetskog ureda i riječkog Caritasa, Udruzi za sindrom Down – Rijeka 21, 7. srpnja uručeno je računalo s posebnim računalnim programima za individualni rad s korisnicima Udruge, nabavljen prikupljenim donacijskim sredstvima od 2418 eura. Ova didaktička pomagala, odnosno suvremeni programi za potpomognutu komunikaciju znatno će pomoći djeci pri uključivanju u svakodnevni život. U prostorijama Udruge okupili su se njezini korisnici, djeca zajedno s njihovim roditeljima, riječki nadbiskup Mate Uzinić, ravnateljica riječkog Caritasa Marija Faustina Kovačević, predstojnica katehetskog ureda Ksenija Rukavina Kovačević, voditeljica Ureda nadbiskupa Mladena Tadej Faltin, predsjednica Udruge za sindrom Down – Rijeka 21. Amira Mešić Simunić, i voditeljica Udruge Ana Buneta. Uz prigodni agape, radosno druženje i razgovore, okupljeni su imali priliku sudjelovati i u kreativnoj radionici izrade sapuna u kojoj su djeca pokazala svoje talente i vještine.

Prilikom uručivanja poklona, nadbiskup Mate Uzinić osvrnuo se na proteklu humanitarnu akciju i njezino značenje u doprinosu pastorala riječke Crkve.

„Na razini HBK nalazimo se u jednom trogodišnjem ciklusu u kojem pokušavamo staviti u središte naše pastoralne brige obitelji osoba s invaliditetom i vidjeti na koji način ih možemo uključiti u pastoral. Drago mi je da se u tom kontekstu u našoj Riječkoj nadbiskupiji događaju različiti projekti, između ostalih je to i ovaj projekt koji je uključio vjeroučitelje, vjeroučenike, škole koji su se angažirali napraviti i ponuditi građanima majice sa slikom

Vodeći se s time da je i sv. Vid bio dijete, to nas povezuje s drugom djecom, osobito u ovom slučaju s djecom u potrebi i njihovim obiteljima. Mi smo donijeli nešto njima, donijeli smo poklon koji je kupljen sredstvima prikupljenim humanitarnom akcijom, ali zapravo smo dobili puno više. Kada se susretnemo onda se vidi ne samo da možemo nešto dati, nego također da od njih tako puno možemo i primiti, rekao je nadbiskup Uzinić.

sv. Vida. S jedne strane je to nešto što je dalo našoj proslavi sv. Vida jednu novu dimenziju – pokazujući našu želju da sv. Vid dobije na značenju. S druge strane, vodeći se s time da je i sv. Vid bio dijete, to nas povezuje s drugom djecom, osobito u ovom slučaju s djecom u potrebi i njihovim obiteljima. Mi smo donijeli nešto njima, donijeli smo poklon koji je kupljen sredstvima prikupljenim humanitarnom akcijom, ali zapravo smo dobili puno više jer kada se susretnemo, onda se vidi ne samo da možemo nešto dati, nego također da od njih tako puno možemo i primiti“, istaknuo je Uzinić.

Nešto više o samim računalnim programima, njihovoj implementaciji i značenju za djecu s Downovim sindromom, govorila je voditeljica Udruge, Ana Buneta: „Caritas, Riječka nadbiskupija i Katehetski ured ovom humanitarnom akcijom omogućili su nam dva programa. Jedan je 'Kokolingo' i taj program me posebno veseli zato što ga je razvila riječka firma. To je logopedski program koji djeci pomaže u učenju izgovora, određenih glasova ili riječi. Drugi program je 'Boardmaker' koji se u radu s djecom s Dawn sindromom pokazao izrazito koristan. Dosadašnje iskustvo je pokazalo da djeca uče izrazito dobro tako da vizualno pamte i ovim programom kreira se puno malih sličica za sve što djeca trebaju naučiti. Jako smo zahvalni za didaktičke programe koje smo dobili. Djeci je to naravno jako zanimljivo zato

što svi vole ekrane i tako im je puno lakše i motivirajuće učiti nove pojmove ili nove stvari. Mi se trudimo da djeca imaju raznolike materijale i ovime će svakako dobiti na toj raznolikosti i na zanimljivosti, a to im sve skupa pomaže u učenju govora i novih svakodnevnih rutina koje moraju svladati“, kazala je Buneta.

ŠTO JE ŠKAUBICA?

Zbilja, što je to škaubica? Tko još danas zna što ta riječ znači? Ne znaju to, većinom, ni sami Gorani čijem leksiku riječ pripada. A naše su je bake koristile svakodnevno...

Piše: Karmen Delač-Petković

Krenimo, dakle, od početka. U brodmoravičkom jezičnom idiomu *škaubica* je umanjena za imenicu *škauba*. Ovaj deminutiv ima više značenja: 1) manja, prirodno nastala, udubina u kamenu u kojoj se zadržava voda – otopljeni snijeg ili kišnica, 2) kamena plitica i 3) škropionica u crkvi (kamenica).

Da je prvo značenje nekoć bilo živo u govoru, svjedoči nam i toponim *Pr škaubica* iz okolice Gornjih Kuti. Radi se, dakle, o njevi pri odnosno pokraj *škaubice*. *Škaubica* je u praksi funkcionirala kao pojilo za stoku, što je ratarima bilo veoma važno, osobito na poljima udaljenima od sela. Zato je *škaubica* ušla u toponim, a toponimi često u sebi sažimaju višestoljetnu tradiciju i običaje. Zato i jesu zanimljivi istraživačima jezika. Danas, kad u selu više nema goveda, a polja su zapuštena, ovaj se termin koristi samo u svom trećem značenju.

Škaubica je, dakle, škropionica odnosno posuda u kojoj se čuva posvećena voda. To je, očigledno, stara riječ, a i riječ škropionica je stara budući da dolazi od glagola škropiti koji ima još praslavenski korijen, a znači: 1) obilno padati u sitnim kapima (kiša) ili 2) prskati nekoga tekućinom. U brodmoravičkom kraju se posvećena voda zove *žegnana voda* (*žegin* = ono što je primilo blagoslov, poput hrane na Uskrs).

Znamo da ima više vrsta škropionica. Do 19. st. u kućama su postojale male kućne škropionice napravljene od metala, stakla ili porculana. Postavljale su se na zid hodnika, blizu ulaznih vrata. Postoje i prijenosne škropionice u obliku omanjeg metalnog kotlića, s preklopnom ručkom. Uz takvu škropionicu ide i metalno škropilo koje se sastoji od kuglice s rupicama (u čijoj je šupljini smještena spužva) pričvršćene za ručkicu u obliku štapčića. Ovakvu škropionicu svećenik koristi pri obredu škropljenja u svrhu očišćenja vjernika i predmeta, odnosno lokaliteta (kuće, polja...) od grijeha i zla.

Postoje i crkvene škropionice. Neki autori smatraju da su one relikvije iz samih početaka kršćanstva kada su se vjernici prali prije obreda. Valja znati da je škropionica već stoljećima obližnja dio crkvenog inventara svake crkve (slično krstionici, križnome putu i sl.). Što je crkva veća i raskošnije opremljena, i škropionica je bogatije i kićenije izrađena. Pri tom se koristi ne samo običan kamen, već i mramor, različite vrste plemenitih metala i drugih skupocjenih materijala, poput bjelokosti i ljuštura velikih školjki. Izrađujući crkvene

škropionice, klesari i kipari bi se trudili se da stvore lijep i upečatljiv bazenčić kakav dolikuje blagoslovljenoj vodi. Stoga škropionica u crkvi ima isti arhitektonski tretman kao i krstionica – obje su predmet naglašene skulptorske obrade pa jasno pokazuju umjetnički pravac za kojega su nastale. Osobito su ukrašene renesansne i barokne škropionice.

U velikim crkvama, kakve su našem kraju tri župne i jedna proštenišna crkva, škropionica je bila pozicionirana odmah poslije ulaza, okružujući stupove koji su nosili crkveni kor. Ponekad se škropionica smještala i samostalno, kao plitka kamena posuda postavljena na kamenom stupu blizu crkvenih vrata. Takav oblik škropionice, uveden u 13. st, prevladava i danas, ali u brodmoravičkom kraju nemamo takvih primjera.

Kod manjih crkava i kapela *škaubice* su smještene na zidu pročelja, lijevo ili desno od ulaznih vrata, ponekad s vanjske, a ponekad su unutarnje strane. Ako se crkva često koristila, bile su s unutarnje strane, ponekad i dvije, što je crkvi davalo simetriju.

Na onim crkvama koje su bile udaljenije od naselja i otvarale su se samo na blagdane, *škaubica* se ugrađivala s vanjske strane kako bi posvećena voda bila dostupna svima koji se pred crkvicom žele pomoliti. Nisam našla pravilo koje bi određivalo kad je *škaubica* bila lijevo, a kad desno postavljena. Međutim, može se zaključiti da je bila postavljena na onu stranu pročelja na kojoj nije bilo prozora, očigledno radi vizualne ravnoteže. Kad bi na crkvi bila dva prozora, *škaubica* je postavljana zdesna, vjerojatno iz praktičnog razloga jer su ljudi većinom dešnjaci. Te su *škaubice* bile isklesane od kamena od kojega je napravljen i dovrtak te ostala kamena plastika crkve pa su se i stilski uklapale u opći dojam skromne crkvice odnosno kapelice.

Škaubice se u brodmoravičkom kraju razlikuju veličinom i oblikom. To su manje, polukružne, ovalne ili četvrtaste kamen posude debelih stjenki, obično bez natpisa i s minimalnim ukrasima (izbočene ili užljebljene trake) na obodu. Ovdje donosimo nekoliko fotografija takvih jednostavnih *škaubica*. One često pokazuju sudbinu same kapele pa crkve koje su tijekom svog vijeka pretrpjele devastaciju i sada imaju oštećene ili odlomljene *škaubice*, čak i onda kad je građevina poslije obnovljena i posvećena, pa danas funkcionira kao sakralni objekt. Takva *škaubica* jasno pokazuje povijest svoje crkve svima koji to žele i znaju iščitati pa nam je utoliko značajnija.

Sv. Trojstvo, Čedanaj

Sv. Rok, Brod Moravice

Sv. Andrija, Gornji Kuti

Sv. Josip, Stari Lazi

Djela apostolska 15 i sinodalna Crkva

Valja uočiti temeljni stav otvorenosti prve Crkve koja, vođena i poučena Duhom Svetim, nije zatvorila vrata poganima, već im je ta vrata širom otvorila. Bio je to događaj od epohalne važnosti koji je odredio čitavu povijest kršćanstva.

Piše: Bruna Velčić

U Djelima apostolskim 15 čitamo o tzv. apostolskom saboru u Jeruzalemu na kojem se raspravljalo o nužnosti obrezanja za one koji su se na kršćanstvo obratili s poganstva. Danas, kada se nalazimo na sinodalnom hodu, korisno je pročitati taj tekst.

U Dj 15 čitamo o tome kako su Pavlovi i Barnabini misionarski uspjesi među poganima nagнали neke kršćane iz Jeruzalema da dođu u Antiohiju kako bi braću utvrdili u nauku da bez obrezanja nema spasenja. Između njih te Pavla i Barnabe nastaje prepirka, zbog čega se odlučuje da Pavao i Barnaba uziđu u Jeruzalem k apostolima i starješinama poradi tog pitanja. U Jeruzalemu su Pavao i Barnaba saslušani, a vlastito mišljenje i svjedočanstvo iznose i Petar i Jakov – poglavar Crkve u Jeruzalemu. Dok neki obraćeni farizeji ostaju pri zahtjevu da pagane treba obrezati i zapovijediti im da vrše Mojsijev Zakon, Petar iznosi mišljenje da se i obrezani i neobrezani spasavaju po milosti Gospodina Isusa, a ne po obrezanju i Zakonu. Jakov se također slaže s time da onima koji se obrate s poganstva ne treba nametati dodatni teret i donosi prijedlog koji se u konačnici prihvaća te se šalje braći iz poganstva: „Zaključimo Duh Sveti i mi ne nametati vam nikakva tereta osim onoga što je potrebno: uzdržavati se od mesa žrtvovana idolima, od krvi, od udavljenoga i od bludništva. Budete li se toga držali, dobro ćete učiniti. Živjeli!“ (Dj 15,28-29)

KAKVE POUKE ZA SINODALNI HOD MOŽEMO IZVUĆI IZ OVE PRIPOVIJESTI?

U prvom redu možemo uočiti da se već prva Crkva suočila s određenim pitanjima na koja nije imala spreman odgovor. Pokršćavanje pogana otvorilo je pitanje kako omogućiti zajedništvo obraćenika sa židovstva i obraćenika s poganstva. Radilo se o novoj situaciji, o situaciji u kojoj nije bilo moguće pozvati se na Isusa jer im Isus o tom pitanju nije dao nikakve konkretne upute. No to ih nije spriječilo da izazov prihvate jer su vjerovali da ih u njihovu razlučivanju vodi Duh Sveti. U raspravi su se pozvali na vlastito iskustvo i na svjedočanstvo Pisma. Petar, Pavao i Barnaba izložili su vlastita iskustva naviještanja Radosne vijesti među poganima te posvjedočili da je Bog i njima dao Duha Svetoga da uzvjeruju, a Jakov je potom potvrdio prihvaćanje pogana u zajedništvo Božjega naroda navođenjem Staroga zavjeta. Slično je i danas Crkva stavljena pred pojedina nova pitanja i izazove te se, kao od prve Crkve, i od nas traži da hrabro donosimo odluke polazeći od vlastitih iskustava i od Božje riječi, a sve s vjerom u vodstvo Duha Istine koji će nas uvesti u svu istinu (usp. Iv 16,13).

Kao drugo, možemo uočiti različitost mišljenja i stavova koja je postojala u Crkvi od samoga početka. Crkva od početka nije bila zajednica istomišljenika, već zajednica vjernika dovoljno široka da obgrli svu svoju djecu i da u njihovoj različitosti vidi bogatstvo, a ne prijetnju. I kao što i danas postoje razlike među pojedinim mjesnim Crkvama, poglavito uzrokovane različitim okolnostima u kojima žive i djeluju, postojale su i razlike među prvim kršćanskim zajednicama. Tako se pitanje o načinu uključenja obraćenika s poganstva nije javilo u Jeruzalemu, već u Antiohiji, a Jeruzalem to pitanje nije odbacio, već je u njemu prepoznao znak vremena, izazov o kojem je bilo potrebno raspraviti, zbog čega je i sazvan sabor na kojem su predstavnici pojedinih zajednica podijelili vlastite stavove i iskustva te donijeli zajedničku odluku. Oprječan stav Pavla i Barnabe, koji su smatrali da obrezanje nije potrebno, i nekih iz Crkve u

Jeruzalemu koji su poučavali da se bez obrezanja nije moguće spasiti, razriješen je kompromisnim rješenjem koje je ponudio Jakov: odlučeno je da se neće tražiti obrezanje, ali se zatražilo držanje određenih pravila koja su bila propisana za stranice naseljene među Židovima i koja su omogućavala zajedničko blagovanje i suživot obraćenika sa židovstva i s poganstva.

Kao treće možemo uočiti da su sudionici vođeni osjećajem jedinstva i pripadnosti te se skupština odvija u duhu otvorenosti, međusobnog uvažavanja i pozornog slušanja. Upravo otvorenost i pozorno slušanje – ne samo otvorenih ušiju već i otvorenoga srca i uma – omogućilo je onima koji su inzistirali na potrebi obrezanja da na kraju odustanu od svoga zahtjeva. To pokazuje da ovaj sabor nisu doživjeli kao bojno polje ili natjecanje iz kojeg su htjeli izići kao pobjednici, već kao događaj Duha: događaj istinskog susreta u kojem se u slobodi govora i u međusobnom slušanju dogodilo proširenje srca i produbljeno spoznanje istine.

Pozorno slušanje omogućilo im je čuti sve o znamenjima i čudesima koja je Bog preko Pavla i Barnabe učinio među poganima. Omogućilo im je da prihvate Petrovu izjavu da se spašavamo po milosti Gospodina Isusa, a ne obrezanjem i vršenjem Zakona. U konačnici, omogućilo im je da prihvate Jakovljev prijedlog da „ne valja dodijavati onima koji se s poganstva obraćaju k Bogu, nego im poručiti da se uzdržavaju od mesa okaljano idolima, od bludništva, od udavljenoga i od krvi“ (Dj 15,19-20).

Naposljetku valja uočiti temeljni stav otvorenosti prve Crkve koja, vođena i poučena Duhom Svetim, nije zatvorila vrata poganima, već im je ta vrata širom otvorila iznalazeći način kako omogućiti zajedničko blagovanje i suživot obraćenika s poganstva i obraćenika sa židovstva. Bio je to događaj od epohalne važnosti koji je odredio čitavu povijest kršćanstva. Danas je na nama da, poučeni njihovim primjerom, nalazimo odgovore na izazove koje pred nas stavlja vrijeme u kojem živimo, ostajući vjerni Kristu i poslanju koje je Crkvi zadao: da sve narode učini Kristovim učenicima, učeći ih vršiti sve što je zapovjedio (usp. Mt 28,19-20).

LITURGIJSKO - GLAZBENI PRISTUP MISI S MLADIMA

Jedan je od važnijih kriterija je da crkvena glazba nije neovisna od liturgije, odnosno nema sama u sebi svrhu. Ona je sastavni dio liturgije zato mora biti jasna, prepoznatljiva i prihvatljiva.

Piše: Andrejka Srdoč Geraci

Zborovi mladih ili bendovi mladih u našim crkvama najčešće pjevaju duhovne šansone i ponekad neku liturgijsku popijevku, najčešće za jaka liturgijska vremena kao što su došašće, Božić, korizma ili uskršno vrijeme. Raduje me kada dođem na svetu misu koju animiraju mladi i čujem pjesme koje odgovaraju pravilima liturgijske glazbe (ili barem donekle odgovaraju). Već je jako dobro kada zborovi ne mijenjaju ordinarij mise s drugim šansonama (Gospodine, Slava, Svet, Jagančice). Pod pojmom „mise s mladima“ mislim i na „mise s djecom“ zato jer je repertorij pjesama gotovo isti. Naravno da će se na misama mladih pjevati šansone za promjenjive dijelove mise (ulazna, prikazna, pričesna pjesma) i da će upotrebljavati razne instrumente (klavijature, gitare, violine, flaute, bubnjeve...) Sve je to dobro, ali kako to sve skupa uklopiti u liturgijsku glazbu?

Smatram da ima puno toga što se može ispraviti, poboljšati, educirati se i izgraditi. Jedna od svijetlih točaka zborova mladih, jest velika volja amatera i glazbena stručnost profesionalca koja se ističe u nekim bendovima. Tu mislim na svirače koji su završili glazbene škole i svoje znanje i talente ulažu u župnu zajednicu. Željela bih progovoriti i o kritičnim točkama u pristupu mladih prema liturgijskoj glazbi, ali uvijek dobronamjerno i ponizno.

Od problematičnih točaka željela bih navesti nekoliko.

✂ Trebalo bi svakako poznavati bit liturgije i poštivati crkvenu hijerarhiju, odnosno nadležne osobe za donošenje odluka na području crkvene glazbe. Što to znači? Važno je da se posavjetujemo sa župnikom oko pjesama za misu i pitamo ako nam nešto nije jasno. Ako župnik ne zna, onda postoje osobe nadležne za liturgiju i crkvenu glazbu u Nadbiskupiji s kojima se uvijek može posavjetovati.

✂ Jedan je od važnijih kriterija da glazba nije neovisna od liturgije, odnosno nema sama u sebi svrhu. Ona je sastavni dio liturgije zato mora biti jasna, prepoznatljiva i prihvatljiva. Nikako se ne smije dogoditi da postane važnija od liturgije. Liturgijska glazba mora poslužiti da se ostvari svečanost i ima obilježje molitve i kao takva postaje liturgijski simbol u slavljenju Gospodina. Ona nikako ne smije predstavljati zabavu.

✂ Također jedan od važnijih kriterija sudjelovanje je cijele zajednice u pjevanju. Ako se to ne postigne, onda glazba nije postigla svoju svrhu.

Moramo naglasiti da postoje neki dijelovi mise koji se mogu prepustiti samo zboru (a to je npr. ulazna, prikazna, pričesna pjesma, to su tzv. procesijske pjesme), ali svakako u sastavljanju programa potrebno je naći pravilnu ravnotežu između pjevanja zbora, puka, svećenika, psalmista i solo pjevača. Dokumenti o crkvenoj glazbi uvijek naglašavaju da je najznačajnije pjevanje svećenika na svetoj misi, pa tek onda puka i zbora.

✂ Za svako euharistijsko slavlje važno je da se zajedno pripremaju i surađuju svećenik, zborovođa, psalmisti i čitači kako bi liturgija bila lijepa i svečana i da se dogovore koji se dijelovi mise pjevaju, a koji recitiraju.

✂ Jedan od problema je što se koriste pogrešne pjesme u redu Svete mise. Naime, u određenim pjevanim dijelovima ne može se zamijeniti ono što je bit toga dijela nečim drugim. Na primjer, u Slavi (Slava Bogu na visini...) nije moguće izostaviti slavljenje Presvetog Trojstva i mijenjati ga nekom drugom pjesmom

kao npr. „Svi slavimo“, „Dajemo ti slavu“... ili drugo. Skraćeni oblik ili parafraziran dopušten je samo na dječjoj misi ili u božićnom vremenu s pučkom popijevkom „Svim na zemlji“.

✂ Jednako tako nije dozvoljeno da se psalmi mijenjaju nekom drugom pjesmom, jer se često ni po svojoj liturgijsko-glazbenoj formi, ni po tekstu ne uklapaju s prvim čitanjem ni evanđeljem. Bolje je da se pročita pripjevni psalam i strofe iz lekcionara kako je određeno za taj dan ili blagdan.

✂ Puno je pjesama koje se danas pjevaju na svetim misama prevedeno s engleskog ili su preuzete iz protestantskih krugova. Neke pjesme su se zaista jako

PRIJEDLOZI ZA EDUKACIJU ZBOROVA MLADIH

Bilo bi dobro da se organiziraju okrugli stolovi s voditeljima zborova mladih na kojima bi se ozbiljno razgovaralo o crkvenoj glazbi, upoznalo se s iskustvima drugih i obogatilo jedni druge. Mnoge župe nemaju nikoga tko bi se prihvatio sviranja svetih misa ili često ima puno entuzijazma, ali premalo znanja.

Za zborove mladih Nadbiskupijska škola za crkvenu glazbu u Rijeci nudi konzultacije za izbor pjesama (viber ili wp na broj 091 8831970 ili email: crkvena.glazba.ri@gmail.com)

Moguća je i online liturgijska formacija mladih svirača te glazbena formacija mladih (klavir, gitara, orgulje, violina, pjevanje, dirigiranje, harmonija).

proširile po cijeloj Hrvatskoj i izvan nje, jer su vrlo pjevne, potiču na slavljenje Gospodina i emotivno su prihvatljivije. One su posebno omiljene u slavljeničkim bendovima katoličkih karizmatičkih grupa. Pri njihovu izboru potrebno je paziti na tekst da je dobro preveden i da se teološki poklapa sa katoličkim naukom.

✂ Mnogi ne znaju da postoji samo jedna službeno odobrena pjesmarica BK Hrvatske i BiH, a to je kantual „Pjevajte Gospodu pjesmu novu“, sve druge pjesmarice su alternativne. Najčešće se upotrebljava tzv. „plava pjesmarica“ – „Dodaj Gospodine“ i Velika Katolička pjesmarica ili neka druga. Stavljam na srce mladima jako važnu činjenicu da je hrvatska liturgijska baština Hrvatske vrlo bogata prekrasnim pučkim popijevkama, pogotovo za jača liturgijska vremena (božićno i uskršno vrijeme). Bilo bi zaista nerazborito zanemarivati i odbacivati nešto toliko vrijedno i lijepo, već bi trebalo izvući iz naslijeđenog blaga sve ono lijepo što bi moglo pasti u zaborav.

530. obljetnica Krbavske bitke

EPSKI BOJ OBILJEŽIO I CRKVENU POVIJEST

Piše: Goran Moravček

Prikaz biskupa Kristofora koji od sv. Ćirila i Metoda prima Misal s otvorenom stranicom Ivanovog prologa, ispisanog glagoljicom. Freska je iz 1912. godine, rad autora Marka Peroša, u svetištu župne crkve svetih Filipa i Jakova u Novom Vinodolskom.

Upečatljiv zapis o Krbavskoj bitci ostavio je pop Martinac koji je gotovo žurnalistički opisao poraz hrvatske vojske pišući glagoljicom s još četvoricom pisara časoslov za novljanski pavlinski samostan i crkvu sv. Marije na Ospu, znan i kao Drugi novljanski brevijar. Časoslov je pisan 1493., 1494. i 1495. na Grobniku.

Učestali ratovi, kojima kao da se i broja ne zna, obilježili su hrvatsku povijest. Među bitkama posebno se ističe ona na Krbavskom polju, koja se odigrala u ponedjeljak poslije Male Gospe 1493. godine. U epskom boju nedaleko od Udbine u Lici prije 530. godina, u krvavom srazu s Osmanlijama, u bitci koja je najavila početak Stogodišnjeg rata s Osmanskim Carstvom na području Hrvatske, bilo je oko 11 tisuća žrtava. Na Krbavskom polju sasječen je "cvijet hrvatskog plemstva", ali je također ubijeno i devedesetak svećenika koji su pratili hrvatsko-ugarsku vojsku. Posljedice bitke usadile su se duboko u nacionalnu svijest, ali su imale snažnog odjeka i na crkvenu povijest.

KRONIČAR POP MARTINAC

Upečatljiv zapis o Krbavskoj bitci ostavio je pop Martinac koji je gotovo žurnalistički opisao poraz hrvatske vojske pišući glagoljicom s još četvoricom pisara časoslov za novljanski pavlinski samostan i crkvu sv. Marije na Ospu, znan i kao Drugi novljanski brevijar. Časoslov je pisan 1493., 1494. i 1495. na Grobniku, a pop Martinac, koji je pripadao hrvatskom plemićkom rodu Lapčana, jednom od dvanaestero

plemena Kraljevine Hrvatske, koje je prema, *Pacti conventi*, imalo pravo birati hrvatskog kralja, bio je glavni pisar. Pop Martinac je zapis o boju na Krbavskom polju pisao "sjedeći u svojoj kući u Grobniku, budući u punom crkvenom beneficiju kod časnog muža gospodina Davida, župnika grobničkoga, u vrijeme svetoga oca u Bogu pape Aleksandra Šestoga, i u vrijeme Maksimijana kralja rimskoga, i u vrijeme kralja Laclava češkoga i ugarskoga, i u vrijeme našega gospodina kneza Bernardina Frankopana i njegovih sinova kneza Matije i kneza Kristofora i kneza Fernata, i u duhovnom smislu našega gospodina i oca, gospodina biskupa Kristofora Dubrovčanina, biskupa modruškoga i krbavskoga i ostalo". On navodi da Osmanlije "zauzevši Grčku i Bugarsku, Bosnu i Albaniju, navališe na narod hrvatski šaljući velike čete". U bitci koja se odigrala na Krbavskom polju "bijaše pobijedena čast kršćanska", jer "tada uhvatiše bana hrvatskoga još živa. Tada ubiše kneza Ivana Frankapana. Tada odvedoše kneza Mikulu Frankapana. Tada ubiše bana jajačkoga. Tada padoše krepki vitezovi i slavni borci, u svome porazu, radi Kristove vjere. Još i pješaci, odabrani borci, umriješe opkoljeni četama u širini polja. Tu primiše smrt radi vjere kao družba Svetoga Mauricija. Samo

se knez Bernardin Frankapan izvuče s malo ljudi".

Uloga Bernardina Frankopana u Krbavskoj bitci kod nekih je povjesničara negativno ocijenjena, jer da je pobjegao s bojišta kad je na vidiku bio rasap hrvatsko-ugarske vojske. Zbog nedostatka izvornih vrela bitka je s vremenom prerasla u maglovit hrvatski nacionalni mit, a izginuli plemići i vojnici bili su uzdignuti u heroje, dok su oni koji su preživjeli proglašeni gotovo izdajicama. Među njima i Bernardin. Pop Martinac ne objašnjava pobliže što se dogodilo na Krbavi, ali s obzirom da je svoj zapis načinio u gradu Grobniku, koji je bio u Bernardinovu posjedu, razumljiva je njegova formulacija da se knez "izvukao s polja" i na taj način izbjegao sa svojim vojnicima strašan pokolj. Martinac ne govori o Bernardinovu bijegu niti izdaji. Valja uzeti u obzir činjenicu da je Bernardin uoči bitke na Krbavi bio u izravnom sukobu s dalmatinsko-hrvatsko-slavonskim banom Imreom Derencsényom poglavito oko Senja, koji je ugarski kralj Matijaš Korvin oteo Frankopanima te za kraljeva namjesnika nije htio žrtvovati svoj život. U neslozi se ne mogu kovati pobjede, pa je i to bio jedan od razloga poraza hrvatsko-ugarske vojske.

OPUSTOŠENA HRVATSKA BILA JE PREDZIĐE KRŠĆANSTVA

Novi će ostati sjedište Modruške biskupije sve do 1569. godine, nakon koje je biskupija bila davana na upravu senjskome biskupu. Posljednji krbavski i prvi modruški biskup bio je Franjo Modrušanin Stipković (1456. – 1461.), a posljednji koji je boravio i djelovao u svojoj biskupiji bio je Šimun Kožičić Benja (1509. – 1536.), čijom je zaslugom u Rijeci djelovala glagoljska tiskara (1530./ 1531.). Zbog čestih turskih naleta Kožičić je rijetko bio u Modrušu te se sklonio u Rijeku gdje je pokrenuo tiskaru i objavio u nepunih šest mjeseci šest knjiga. Održao je i dva čuvena govora (1513. i 1516.) na Petom lateranskom koncilu ukazujući na tursku opasnost i moleći papu za djelotvornu vojnu i novčanu pomoć.

Područje Modruške biskupije nije bilo samo vojno ugroženo već je bilo i vjerski stiješnjeno, jer se katolicizam trebao oduprijeti islamu, koji su na svojim kopljima i mačevima pronosili osmanlijski osvajači prodirući duboko zapad Hrvatske. Ukazao je na to biskup Benja 5. studenog 1516. govoreći na Petom lateranskom koncilu u svojem govoru koji naslovljuje "De Coruatiae desolatione" (Opustošena Hrvatska). Kao posljedica turskih nadiranja i "mekog trbuha" Hrvatske uslijedilo je naseljavanje pravoslavnog stanovništva u opustošene krajeve, a posebice na područje ogulinsko-plašćanske udoline i Gorskoga kotara. Pravoslavno stanovništvo uglavnom su naseljavali Frankopani, a pripadnici te vjeroispovijesti ostavili su vrijednu povijesno-kulturnu baštinu na području Gorskog kotara, posebice u Gomirju gdje je utemeljen njihovo vjersko središte uz manastir. U Rijeci su pravoslavni trgovci potakli gradnju crkve sv. Nikole početkom XVIII. stoljeća, a između dva rata na Sušaku je podignuta i crkva sv. Đorđa.

Crkva se našla i pred izazovom protestantizma koji se nastojao proširiti iz Istre i Kranjske preko rijeke dalje na područje Modruške i Senjske biskupije. Riječki carski kapetan Franjo (Francesco) Barbo (1560. – 1569.), koji je s bratom Jurjem držao u posjedu i Kastavsku gospoštiju (1560. – 1582.), podržavao je protestantizam, kao i nekadašnji senjski biskup Franjo Jožefić (Živković) te Kožičićev nasljednik, modruški, a kasnije koparski biskup Petar Pavao Vergerije, ali poslije 1579. godine izvori više ne spominju protestantski pokret u Rijeci i Istri.

BISKUP KRISTOFOR BJEŽI IZ MODRUŠA

Uoči bitke, vraćajući se iz pljačkaških pohoda u zapadnoj Hrvatskoj i Kranjskoj, čete Jakub-paše opustošile su Modruš, u vlasništvu Bernardina Frankopana, jednog od sudionika boja na Krbavi 9. rujna 1493. godine. Modruš je bio sjedište biskupije od sredine 1460. godine kad se ondje preselio krbavski biskup Franjo Modrušanin Stipković (1456. – 1461.), ali ne zadugo jer je biskup Kristofotr Dubrovčanin pobjegao pred Osmanlijama u Novi o čemu je Petar Vidaković, tadašnji novljanski župnik ostavio glagoljički zapis u Novljanskom misalu, gdje navodi da "leta 1493. bi rasap grada Modruša, koga Turci pobiše i popališe, iz koga pobiže častni gospodin Kristofor, biskup modruški ali krbavski, s nekoliko kanonici i starešimi, ki došavši simo v Novi grad va Vinodol, i ustavi se tu i učini sebi prebivanje i stolicu v crkvi sv. Filipa i Jakova apoštoli, i tih kanonici učini delnike od svih prihoda k plovanije skupa s plovanom, ostavivši za se samo pol desetina a plovanu odluči same desetini da daju kanonici dva dela za negov trud, ki je dužan činiti svojim podložnim dušam".

Kristofor Dubrovčanin postao je 1480. godine modruškim biskupom. Rođen je u prvoj polovici XV. stoljeća. Nije izvjesno je li pripadao franjevačkom redu, gdje je studirao teologiju i pravo. Bio je papinski izaslanik u Francuskoj u službi kardinala Giuliana della Rovere, prije nego ga je papa Siksto IV., nakon smrti biskupa Nikole, imenovao modruškim i krbavskim biskupom 1480. i potvrdio 1483. godine. Kad se u Novom 1496. pojavila kuga, o čemu također postoji zapis plovana Petra Vidakovića u Prvom novljanskom brevi-

jaru, biskup Kristofor na neko se vrijeme sklonio u Bakar. Novi je tada napustila i većina stanovnika, ali je plovani Vidaković ostao tješiti umiruće zajedno sa svojih pet kapelana. Biskup Kristofor Dubrovčanin preminuo je u Novome 29. siječnja 1499. Sahanjen je u tadašnjoj stolnici, a danas novljanskoj župnoj crkvi sv. Filipa i Jakova. Pop Filip, tada prebender crkve, ostavio je o tome zapis: "Umri častni otac i gospodin Hrištofor, biskup modruški i krbavski i proćaja, ki biše rojenjem iz Dubrovnika, častni i posvećeni doktor i naučen mnogo v zakonih i v ceremonijah crkovnih. Zač biše veliko vrime stal v rimskom dvori, služeći gardinala od Uze svetoga Petra, biskupa ostienskoga, biskupa Iulijana, ki umri va vrime pape Aleksandra šestoga i va vrime krala Ladislava, krala ugrskog, i va vrime vzveličene i vzmoze gospode Frankapani, krčke, senske, modruške i proćaje. A to je naiprvo vzveličena i častna i hrabra viteza svoju ruku i postavljena pokojnom Matijaši kralu ugrskom, a to je knez Brnardin i nega sini kneza Matija, kneza Krištofora, kneza Referanta, i nih ostalih bratje ustrinčić, kneza Anža, kneza Mikuli, kneza Mihovila, kneza Andrije, kneza Grgura. I va to vrime gospodina hercega i bana hrvackoga, ki biše zet našega gospodina kneza Brnardina i po častnoi gospoi Beatrici, a biše va to vrime v Novom naš podknežin pod našim vzveličenim knezom Brnardinom zgora imenovanim, plemenit človek potknežin Paval Čubranić z Baški... prestavi envara 29. v tečeni let Božih 1499., koga telo bi častno shraneno v crkvi svetih apostol Filipa i Jakova, službu Gospodina Boga i oficijem ki se pristoi nad takovim častnim otcem od redovnikov častnih i počtovanih mužih živućih zgora rečenom gradu pri crkvi rečenoj zgora. A to bi naiprvo gospodin Petar

Nadgrobn ploča modruškoga biskupa Kristofora, u svetištu crkve sv. Filipa i Jakova u Novom Vinodolskom.

Vidaković ki bivši pleban crkve rečene. I biše arhiprvad vinodolski gospodin Anton, vikar vinodolski, gospodin Matko, domin Anton, domin Jakov, domin Martin, domin Ivan, domin Matko, i ostali kler fratar i žakan, kih gospodin Bog imenui svoju svetu milostiju".

„Mandalino“ - Dan grada Gospića

Na blagdan sv. Marije Magdalene, zaštitnice grada Gospića, 22. srpnja, biskup gospičko-senjski Zdenko Križić predvodio je središnje misno slavlje u gospičkoj katedrali. Koncelebrirali su: domaći župnik Anto Knežević, kancelar i tajnik Mišel Grgurić, preč. Nikola Turkalj, ravnatelj Caritasa vlč. Luka Blažević, preč. Mile Čančar, o. Domagoj Jelača i svećenici u miru Mile Rajković i Mile Pecić. Pjevanje je predvodio katedralni zbor pod vodstvom Nikole Perišića.

Na početku misnog slavlja biskup mons. Križić pozdravio je sve prisutne vjernike te im čestitao Dan grada Gospića, posebno je pozdravio gradonačelnika Karla Starčevića, njegove suradnike te sve koji su sudjelovali u procesiji noseći sliku Marije Magdalene.

Biskup je propovijed započeo govoreći o povijesti katedrale i župe. „Na blagdan svete Marije Magdalene 1999. je posvećena ova naša crkva koja je, kao i naš narod, teško stradala u Domovinskom ratu. Bila je, kao i u svim drugim mjestima, omiljena meta srpskih agresora. Nerazumljiva je ta tolika želja agresora da uništava crkve i kapele, mjesta molitve i slavljenja Boga. Ova crkva je stradala na blagdan Žalosne Gospe. Koje li simbolike! Gospina crkva stradava na dan Žalosne Gos-

pe. Ali uvijek iznova možemo vidjeti kako je vjera ta koja gradi i srušeno podiže, i zato je puno jača od mržnje koja ruši i razara. Stara crkva, koja je zapaljena i srušena 1991., izgrađena je prije 240 godina, 1783. Gradnja je započeta dvije godine prije na mjestu do-

tadašnje srušene crkve svetog Ivana čiji je kamen iskorišten za gradnju ove crkve. Prema odluci cara Josipa II. o gradnji se brinula vojna vlast, ali je morala sudjelovati i općina. Zahvaljujući državnoj pomoći koju je odobrio sam car Josip II, crkva je tako brzo sagrađena, a zbog njegove pomoći u gradnji, crkvi je uz titular Navještenja Marijina dodan i drugi titular: sveti Josip, čije je ime nosio car. U Gospiću, koji je sve više rastao i postajao glavno središte Like, osnovana je župa 1779., a župi su pripala sela Kaniža, Žabica i Lipe. Ova crkva je sagrađena, kao što sam rekao, 1783 i doživjela je u povijesti podosta stradanja što od ratnih razaranja što od prirodnih nedaća. Ipak se održala više od 200 godina, a nadamo se da će ova obnovljena crkva, koja je posvećena na ovaj dan 1999, izdržati punoduže, daj Bože do kraja ovoga svijeta.

Biskup je nastavio govoreći o crkvi kao hramu Božjem, kući Božjoj u kojoj On prebiva i u kojoj zove svoju djecu na susret s Njime. Govoreći o Mariji Magdaleni rekao kako je ona zaštitnica grada Gospića ali i groblja, time je i zaštitnica svih stradanja koje su gospićani proživjeli ali i njezinim zagovorom preživjeli.

Na kraju misnog slavlja, o. Ante Knežević zahvalio se svima koji su pomogli pripremiti slavlje te svima čestitao Dan grada Gospića.

Imenovanja i razrješenja

Odlukom gospičko-senjskog biskupa mons. Zdenka Križića došlo je do novih imenovanja, premještaja i razrješenja u Gospičko-senjskoj biskupiji.

Richard Pavlič imenovan je generalnim vikarom Gospičko-senjske biskupije. Nikola Prša imenovan je povjerenikom za Pastoral obitelji Gospičko-senjske biskupije. Mišel Grgurić imenovan je povjerenikom za Pastoral duhovnih zvanja Gospičko-senjske biskupije. Nikola Turkalj razriješen je službe župnika župe BDM Karmelske u Smiljanu i župe sv. Nikole, b. u Trnovcu te je imenovan župnikom in solidum u župi sv. Josipa u Ličkom Osiku i župi sv. Mateja u Širokoj Kuli i predstojnikom Katehetskog ureda Gospičko-senjske biskupije.

Marinko Miličević razriješen je službi: generalnog vikara Gospičko-senjske biskupije, predstojnika Katehetskog ureda Gospičko-senjske biskupije, povjerenika za Pastoral duhovnih zvanja Gospičko-senjske biskupije, povjerenika za Pastoral obitelji Gospičko-senjske biskupije, člana Prezbiterskog vijeća i Zbora savjetnika Gospičko-senjske biskupije, dekana Otočkog dekanata, člana Biskupijskog pastoralnog vijeća i službe župnika župe Presvetog Trojstva u Otočcu i *excurrento* upravitelja župa sv. Ivana Krstitelja u Švici i sv. Mihovila u Dabru.

S. Robertina Medven razriješena je službe tajnice Katehetskog ureda Gospičko-senjske biskupije, na njezino mjesto imenovana je Valentina Borovac.

Fra Marko Đerek, OFM razriješen je službe župnog vikara u župama sv. Jurja, mč. u Gračacu, sv. Roka u Svetom Roku, sv. Mihovila u Lovincu i sv. Marije Magdalene u Ričicama. Na njegovo mjesto imenovan je fra Kristian Radas, OFM.

O. Domagoj Jelača, OCD, razriješen je službe *excurrento* upravitelja župa sv. Jakova, ap. u Bilaju i sv. Petra i Pavla, ap. u Ličkom Ribniku te je imenovan privremenim *excurrento* upraviteljem župa BDM Karmelske u Smiljanu i sv. Nikole, b. u Trnovcu. O. Đani Kor-

dić, OCD imenovan je *excurrento* upraviteljem župa sv. Jakova, ap. u Bilaju i sv. Petra i Pavla, ap. u Ličkom Ribniku.

Andrija Kekić razriješen je službe župnika župe sv. Ilije proroka u Sincu i *excurrento* upravitelja župa Sv. Mihovila u Ramljanima i BDM od Svete Krunice u Čanku te je imenovan župnim vikarom župe sv. Nikole, b. na Udbini i župe sv. Jurja, mč. u Podlapači te pastoralnim pomoćnikom u Svetištu hrvatskih mučenika na Udbini.

Goran Antunović razriješen je službe župnika župe Uznesenja BDM u Brinju i *excurrento* upravitelja župa sv. Antuna Padovanskog u Letincu i sv. Ivana Krstitelja u Lipicama te je imenovan župnikom župe Presvetog Trojstva u Otočcu i *excurrento* upraviteljem župa sv. Ivana Krstitelja u Švici, sv. Mihovila u Dabru, sv. Ilije proroka u Sincu, sv. Mihovila u Ramljanima i BDM od Svete Krunice u Čanku.

Fra Draženko Tomić, OFM, imenovan je župnikom župe Uznesenja BDM u Brinju i *excurrento* upraviteljem župa sv. Antuna Padovanskog u Letincu i sv. Ivana Krstitelja u Lipicama (259/2023).

Antun Luketić razriješen je službe župnog vikara župe sv. Nikole, b. na Udbini te pastoralnog pomoćnika u župi sv. Jurja, mč. u Podlapači i Svetištu hrvatskih mučenika te je imenovan župnim vikarom župe Presvetog Trojstva u Otočcu i župama kojima upravlja otočki župnik.

Dino Rupčić razriješen je službe *excurrento* upravitelja župe sv. Jelene Križarice u Rakovici te nastavlja upravljati župama Drežnik Grad i Vaganac.

Ivica Tolla razriješen je službe *excurrento* upravitelja župe sv. Jurja, mč. u Lađevcu te nastavlja upravljati župama Cetinograd i Cvitović.

Pavo Martić, svećenik Đakovačko-osječke nadbiskupije, imenovan je župnikom župe sv. Jelene Križarice u Rakovici te *excurrento* upraviteljem župe sv. Jurja, mč. u Lađevcu.

Mir treba dolaziti iz našeg srca u susretu s Bogom

Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i Dan hrvatskih branitelja u Rijeci je proslavljen dan uoči državnog blagdana, 4. kolovoza, a misom u crkvi Uznesenja Marijina u središtu grada zaključen je gotovo cjelodnevni program u kojem su sudjelovali branitelji i njihove obitelji, vojnici i predstavnici civilne vlasti. Nakon mise na zvonik crkve, popularni Kosi toranj svečano je podignuta velika zastava Republike Hrvatske. Župnik Sanjin Francetić pozvao je okupljene na ponosno sjećanje i praštanje. Jaka kiša koja je od jutra padala djelomično je poremetila planove sudionika, ali program je gotovo u cijelosti održan.

Jutro je bilo obilježeno mimohodom središtem grada, u kojem su koračali pripadnici svih postrojbi u kojima su djelovali stanovnici Rijeke i Primorsko-goranske županije. Nakon mimohoda program zbog kiše ipak nije nastavljen na Mostu hrvatskih branitelja nego u obližnjoj dvorani nekadašnjeg Exportdrva. Posebno je dojmljivo bilo čitanje imena 222 branitelja s područja županije poginulih u Domovinskom ratu.

Poginulih i stradalih prisjetio se i župnik Sanjin Francetić istaknuvši kako Krist daje novi smisao svakoj žrtvi, a u Domovinskom ratu su podnijete mnoge žrtve. Podsjetio je i da se ovim danom obilježava akcija Oluja koja je označila završetak Domovinskog rata 1995. godine te postavljeni temelji mirnog i demokratskog razvoja Hrvatske.

U propovijedi je okupljene pozvao na oprost snagom vjere. Istaknuo je poruke pape Franje koji ponavlja da rat nije rješenje, nego je potrebno tražiti način kako oprostiti. Podsjetio je i na riječi kardinala Kuharića u ratnim godinama koji je pozivao na oprost i odbacivanje osvete. „To je mogao samo snagom vjere“, rekao je Francetić. „Bog nam je ponudio red i mogućnost da živimo u skladu sa svima. Ali taj mir treba dolaziti iz našeg srca u susretu s Bogom. Dopustimo mu da nam govori u tišini našega srca.“ Zahvalio je braniteljima za žrtvu koju su dali u Domovinskom ratu i pozvao ih da vjerom grade bolju budućnost. „Da postanemo odraz Božje ljubavi. Neka nam Bog pomogne da budemo na korist i narodu i državi i Crkvi.“

Danijel Delonga

Promjene u službama i župama

Završetkom pastoralne godine uobičajene su promjene svećenika u župama i ustanovama Riječke nadbiskupije. Riječki nadbiskup Mate Uzinić, u vidu što primjerenijeg odgovora na aktualne pastoralne i administrativne potrebe pojedinih župa, odnosno središnjih ustanova Riječke nadbiskupije, i ove je godine izvršio personalne promjene.

Mario Tomljanović, generalni vikar, imenovan je crkvenim asistentom javnog vjerničkog društva „Omnia Deo“.

Vjekoslav Đapić, vikar za kler, imenovan je sužupnikom župe Uznesenja BDM – Crikvenica i župnikom župe sv. Katarine dj. i mč. – Selce te razriješen službe duhovnika u Bogoslovnom sjemeništu „Ivan Pavao II.“.

Mario Gerić, vikar za pastoral, imenovan je duhovnikom talijanske zajednice u Katedrali sv. Vida i razriješen službe rektora Bogoslovnog sjemeništa „Ivan Pavao II.“.

Ivan Devčić imenovan je ekonomom Pripravničkog sjemeništa sv. Ivan Pavao II., Svećeničkog doma i KOŠ „Josip Pavlišić“.

Goran Ž. L. Casalonga imenovan je odvjetnikom Interdijecezanskog ženidbenog suda.

Eugen Pavlek imenovan je povjerenikom za pastoral bolesnika i medicinskog osoblja. Siniša Vujčić, svećenik imenovan je bolničkim kapelanom KBC-a Sušak i razriješen službe odvjetnika Interdijecezanskog ženidbenog suda. Ivan Šarić, svećenik razriješen je službe bolničkog kapelana KBC Sušak i povjerenika za pastoral bolesnika i medicinskog osoblja te je poslan na odmor

Antonio Vučković, razriješen je službe tajnika nadbiskupa Mate Uzinića i imenovan župnim vikarom župa Uznesenja BDM – Crikvenica i sv. Katarine dj. i mč. – Selce.

Ivan Seletković imenovan je duhovnikom KOŠ „Josip Pavlišić“ te razriješen službe dušobrižnika samostana Družbi sestara Presvetog Srca Isusova na Pomeriju i službe pastoralnog suradnika u Župama sv. Bartola ap. – Cernik, sv. Franje Asiškog – Kukuljanovo i Presvetog Srca Isusova – Škrljevo. Sanjin Francetić, svećenik – razriješen je službe duhovnika KOŠ „Josip Pavlišić“.

Miroslav Pergl imenovan je dušobrižnikom samostana Družbe sestara Presvetog Srca Isusova na Pomeriju i kancelarijskim biljež-

nikom te razriješen je službe župnika *in solidum* župe sv. Mihovila arkandela – Jelenje.

Matija Matičić, svećenik, ekskardiniran je iz Riječke nadbiskupije i inkardiniran u biskupiju St. John's – Basseterre na Antigvi i Barbudi.

Zrinko Nikolić, svećenik imenovan je privremenim župnim upraviteljem s ovlastima župnika Župe sv. Josipa – Ičići.

Josip Tafra, imenovan je župnim upraviteljem Župe Marije Pomocnice – Rijeka, a službe župnika razriješen je Tunjo Blažević.

Tadija Tomkić imenovan je župnikom u Župi sv. Mateja – Viškovo te razriješen službe župnika Župe sv. Ivana Krstitelja – Delnice.

Ivan Nikolić imenovan je župnikom Župe sv. Ivana Krstitelja – Škurinje i razriješen službe župnika na Viškovu. Mato Berišić razriješen je službe župnika Župe sv. Ivana Krstitelja i imenovan je privremenim pastoralnim suradnikom na Viškovu.

Ivan Milardović razriješen je službe župnika Župe sv. Mihovila arkandela – Jelenje i imenovan je župnikom Župe sv. Ivana Krstitelja – Delnice.

Tomislav Ćurić imenovan je župnikom Župe sv. Mihovila arkandela – Jelenje i razriješen službe župnika Župe sv. Katarine dj. i mč. – Selce i župe sv. Martina – Grižane.

Mateo Šutić imenovan je župnim upraviteljem župa sv. Petra i Pavla – Bribir i sv. Martina – Grižane svećenik te razriješen je službe župnog vikara. Nikola Luketić imenovan je župnim upraviteljem Župa Pohodjenja BDM – Tribalj i sv. Dujma mč. – Drivenik. Mario Frlan razriješen je službe župnog upravitelja župa sv. Petra i Pavla ap. – Bribir, Pohodjenja BDM – Tribalj, Sv. Dujma mč. – Drivenik.

Lovro Perić imenovan je pastoralnim suradnikom u Župama sv. Bartola ap. – Cernik, sv. Franje Asiškog – Kukuljanovo i Presvetog Srca Isusova – Škrljevo te razriješen službe župnika *in solidum* sv. Ivana Krstitelja – Rijeka.

Pave Điko razriješen je službe tajnika nadbiskupa Devčića i imenovan je pomoćnikom u Svećeničkom domu na Sušaku.

Franjo Gržičić razriješen je službe župnog vikara župe sv. Mateja ap. – Viškovo i upućen na daljnji studij duhovnosti na sveučilištu Gregoriana u Rim.

Obnova crkve u Malom Lugu

U povodu završetka radova na zahtjevnoj obnovi krova na crkvi sv. Ane u Malom Lugu, riječki nadbiskup Mate Uzinić predvodio je u nedjelju 30. srpnja svečano misno slavlje u ovom jedinstvenom goranskom sakralnom objektu, u suslavlju sa župnikom Ivanom Markovićem i župnikom Župe sv. Antuna Padovanskog na riječkoj Kantridi, Vjekoslavom Kovačem. Za žitelje Malog Luga, kao i hodočasnike iz okolnih župa, bio je ovo radostan i važan događaj kojemu su nazočili u velikom broju, a oni koji nisu uspjeli ući u crkvu, misu su pratili iz njenog dvorišta.

„Imamo novi krov, ali imamo staru crkvu sa starim interijerom. To je slika onoga što se treba događati s Crkvom koja se okuplja u crkvama. Treba nam obnova jer u Crkvi kao i u sakralnom objektu nakupe se elementi koji nisu dobri. U toj obnovi treba voditi računa da to ostane Crkva kakvu je Krist želio, ali i da se u nju unesu novi elementi koji odgovaraju znakovima vremena“, rekao je nadbiskup te upozorio je da postoje oni koji promjene ne žele što nije dobro jer se Crkva na taj način ne obnavlja i ne odgovara izazovima. Također, istaknuo je da ne treba sve obnavljati jer Crkva ne počinje od nas, nego je potrebno dodavati naš doprinos u skladu s vremenom u kojemu živimo.

U ime župljana i mještana Maloga Luga Josip Janeš zahvalio je svima koji su sudjelovali u velikoj obnovi crkve, ponajprije Riječkoj nadbiskupiji, PGZ-u i svim donatorima. Nadbiskupu je uručen po-

seban poklon, rad u drvu lokalnog majstora Miljenka Čopa – Isus Dobri pastir, s nadbiskupovim geslom “Od ljudi za ljude”. Na kraju je svoju zahvalu izrekao župnik Ivan Marković podsjetivši kako je crkva sv. Ane jedinstvena zbog osmerokutnog oblika. Zahvalio je gospodinu Zvonku Štimcu, rodom iz Gerovskog Kraja, na izvedbi i projektiranju krovništa osmerokutnog oblika koje je ove godine završeno u cijelosti. Tradicionalno, na kraju mise nadbiskup Uzinić blagoslovio je okupljenu djecu, a nakon misnog slavlja ispred crkve upriličeno je počašćenje.

(Foto: Štefan Brajković)

Lukovdol

Koncert u čast Gospi

Blagdan Velike Gospe i ove je godine svečano proslavljen u župi Uznesenja BDM na nebo u Lukovdolu u Gorskotarskoj župi, koje je okupilo brojne župljane, ali i one raseleljene koji svoju rodnu župu pohode upravo uz ovaj veliki Marijin blagdan. Misno slavlje predvodio je riječki

nadbiskup mons. Mate Uzinić, čija je nazočnost povodom najvećeg župnog slavlja ove male gorskotarske župe, značila posebnu čast i zahvalnost.

Dugogodišnji lukovdolski župnik vlč. Branko Dragojević, kao domaćin, prigodnim je riječima zahvalio nadbiskupu Mati Uziniću na dolasku, kao i suslavitelju don Hrvoju Poljaku, župniku susjedne župe sv. Ivana Nepomuka u Vrbovskom, te nazočnom, vrijednom i marnom gradonačelniku grada Vrbovskog, ing. Draženu Mufiću.

Liturgijsko pjevanje predvodio je župni zbor pod vodstvom gđe. Marije Krizmanić, uz orguljsku suradnju Eve Kirchmayer Bilić. Tijekom i nakon mise, nekoliko je skladbi otpjevala i mlada hrvatska sopranistica, studentica zagrebačke Muzičke akademije Antonija Žarković, čime je misno slavlje oplemenjeno posebnim umjetničkim doživljajem.

Na kraju su svi zajedno otpjevali narodni napjev ‘Svečica dogarja’ u obradbi skladatelja i zborovođe Slavka Modrijana, rođenog u Lukovdolu 24. srpnja 1909. godine, a još uvijek nepoznatog glazbenog struci i hrvatskoj javnosti. S obzirom da Eva Kirchmayer Bilić istražuje njegov život i opus, kao i iznimni doprinos članova obitelji Modrijan hrvatskome obrazovanju, glazbi i školstvu, a koji je ostao potpuno prešućen, u Lukovdolu je pokrenula više aktivnosti kako bi se gorskotarska i hrvatska javnost, posebice glazbenici, upoznali s tim značajnim hrvatskim skladateljem, glazbenim pedagogom i zborovođom, te kako bi se ispravila višedesetljetna nepravda. Slavko Modrijan diplomirao je kompoziciju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu 1941. godine kod skladatelja Krste Odaka. Veliki dio svoga života posvetio je glazbenom obrazovanju djece, vodio dječje zborove i učio djecu svirati.

Eva Kirchmayer Bilić

Lič

Gospa Snježna

Gospa Snježna 5. je kolovoza proslavljena u Liču, a središnje misno slavlje predvodio je p. Stanko Perica DI. Nakon mise bio je tradicionalni blagoslov vozila i radnih strojeva, a završilo je procesijom oko kipa Majke Božje. Zbog lošeg vremena u da-

nima uoči proslave okupilo se manje ljudi no uobičajeno, dio društvenog programa nije održan, ali unatoč svemu sudjelovao je lijepi broj vjernika, hodočasnika i posjetitelja, kao i broj vozila na tradicionalnom blagoslovu. Trodnevnicu uoči samoga slavlja Gospe Snježne predvodio je mjesni župnik Robert Riemann.

Gospa Snježna se od davne 1733. godine slavi u Ličkom polju u prekrasnom ambijentu livada i pašnjaka omeđenih brdima. Mnogi u ovu kapelu, koja nema ni struje ni vode, rado dolaze tokom cijele godine tržeći mir i tišinu uz šum vjetra koji razigrava krošnje drveća oko svetišta stvarajući posebno ozračje. Mnogi osjete toplinu kojom Majka Božja zrači. Kroz molitvu mnogi svjedoče o prisutnosti pomazanja.

„Ove godine Gospa Snježna nije osniježena snijegom, već natopljena, obilnim padalinama kiše i propuhana jakim vjetrom, koji su u naših susjeda izazvali totalnu pustoš i razaranje. Bogu zahvalni da nas je to zlo od vremena, zasad mimoišlo“, rekao je župnik te zahvalio na suradnji Općini Fužine i drugim ustanovama. „Ove godine je tako spontano tekla suradnja između Općine Fužine, na čelu s načelnikom, Turističkom zajednicom Fužine, Komunalno-trgovačkim društvom, poduzetnicima i svih dobronamjernih koju su znali dati po koji savjet. Hvala svima na toj suradnji i tom lijepom iskustvu zajedništva, čiji je krajnji produkt bio duhovno-svjetojni ili svjetovno-duhovni program gdje se svatko mogao pronaći. Želja svih bila je okupiti nas domaće, turiste i putnike namjernike oko različitih sadržaja da se družimo, upoznajemo, što ugodnije, sretnije i ispunjenije osjećamo.“

Katehetski dan

Malenost je znak istinske veličine

„Vjeronauk je predmet koji zahtjeva od vas koji ga predajete, ali i nas koji stojimo iza vas, jedan ponizan pristup i svijest o određenoj malenosti u odnosu na druge, obvezne predmete, poručio je nadbiskup. No to što je malen, nije nedostatak, nego može biti prednost. Upravo kroz tu malenost i poniznost na najbolji način možete prenijeti poruku evanđelja, poruku o Isusu Kristu.

Kanonske mandate za rad u školi u novoj školskoj godini riječki nadbiskup Mate Uzinić podijelio je vjeroučiteljima 26. kolovoza u riječkoj katedrali proslavljajući tako Katehetski dan. Tom su prigodom 4 svećenika i 9 vjeroučitelja laika primili kanonski mandat na određeno vrijeme – za školsku godinu 2023./2024., a 5 vjeroučitelja laika primilo je kanonski mandat na neodređeno vrijeme – do opoziva. Suslavili su generalni vikar i rektor katedrale Mario Tomljanović, vikar za pastoral Mario Gerić i salezijanac Josip Tafra kojemu je nadbiskup te večeri uručio mandat za rad u školi.

Predstojnica Katehetskog ureda Riječke nadbiskupije Ksenija Rukavina Kovačević, ohrabрила je vjeroučitelje na zajedništvo kao preduvjetu uspješne nove školske i pastoralne godine. „Nitko u školi nije prepušten sam sebi i sve što se dogodi u narednoj školskoj godini bit će plod našeg zajedništva“, kazala je Rukavina Kovačević. Večer je glazbeno animirao Bend vjeroučitelja, a nakon misnog slavlja nastavljeno je druženje u prostorima Ordinarijata.

U propovijedi se nadbiskup osvrnuo na liturgijska čitanja istaknuvši na početku pripovijest o Ruti koja je bila strankinja, ali žena koja je u svojoj malenosti i poniznosti činila djela ljubavi zahvaljujući kojima se uključila u povijest spasenja. Bila je važna

karika u nizu povijesnih događaja koji su doveli do Isusa Krista i spasenja koje je Bog po njemu izveo za čovjeka i čovječanstvo. Da je ta karika bila raskinuta, pitanje je u kojem smjeru bi tekla povijest spasenja. Tu malenost nadbiskup je povezao s evanđeoskim ulomkom o poniznosti citirajući: „Najveći među vama neka vam bude poslužitelj. Tko se god uzvisuje, bit će ponizen, a tko se ponizuje, bit će uzvišen.“ Malenost u Svetom pismu je znak one prave istinske veličine, rekao je nadbiskup.

Rečeno je povezao s Katehetskim danom kazavši da se na vjeronauk u školama gleda kao na 'stranca'. „No, iako je 'stranac', on je, poput Rute, od mnogih jako dobro prihvaćen, a zahvaljujući vama i vašem djelovanju. Osim što je kao izborni predmet 'stranac' u školi, vjeronauk je predmet koji zahtjeva od vas koji ga predajete, ali i nas

koji stojimo iza vas, jedan ponizan pristup i svijest o određenoj malenosti u odnosu na druge, obvezne predmete, poručio je nadbiskup. No, to što je malen nije nedostatak, nego može biti prednost. Upravo kroz tu malenost i poniznost na najbolji način možete prenijeti poruku evanđelja, poruku o Isusu Kristu, jer je ta poruka sama po sebi nešto što nam govori o Bogu koji se učinio malenim i kroz malenost učinio velika djela.“

Zaključujući je potaknuo okupljene vjeroučitelje, da se po uzoru na Mariju, ali i Rutu, u njihovu djelovanju dogodi ona 'mala karika' koja će povezati ono što su vjeroučenici primili u obitelji, vjeru koju predaju spojiti u životima tih mladih ljudi kako bi bili uključeni poput Rute u povijest spasenja i kako bi se u njihovim životima rodio Spasitelj. „Važno je da budete ta mala karika i da se čuvate da ne budete prekid, a on se događa ako bismo na svojim pozicijama zasjeli kao što su pismoznanci i farizeji zasjeli na Mojsijevu stolicu i da drugi kažu: „...dobro govore, ali ne čine.“ Važno je da bi se ta karika spojila, da govorimo, ali i to živimo.“ Potrebni su nam učitelji koji će biti svjedoci, zaključio je nadbiskup. Na kraju mise prenio je pozdrave riječkog nadbiskupa u miru Ivana Devčića te zahvalio vjeroučiteljima za vjerno izvršavanje svojega poslanja.

H. A.

Darovnica Domu za odrasle osobe Turnić

Riječka nadbiskupija odrekla se prava vlasništva nad dijelom zgrade Doma za odrasle osobe Turnić i darovala je svoj dio u potpunosti na raspolaganje Domu. Svečano uručivanje darovnice i primopredaju vlasništva 14. srpnja u Domu potvrdio je resorni ministar rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike Marin Piletić, a darovnicu je potpisao riječki nadbiskup Mate Uzinić. Zahvalu i zadovoljstvo učinjenim iznijela je ravnateljica Doma Martina Baiocco. Ovime ustanova postaje jedini vlasnik zgrade u kojoj borave korisnici čime im se otvara

ju veće mogućnosti za ulaganje u uređenje i prilagodbu prostora te olakšava pristup fondovima za financiranje projekata. U Domu boravi 70 korisnika, a to su osobe s teškoćama mentalnog zdravlja kojima nije potrebno bolničko liječenje, ali im je potrebna njega i skrb druge osobe u zadovoljavanju životnih potreba.

Nadbiskup Uzinić je rekao da kvaliteta rada s korisnicima potvrđuje kako je odluka da Nadbiskupija daruje svoj dio zgrade Domu bila dobra, na korist zajednici i onima kojima je pomoć potrebna. „Drago mi je da će ova naša odluka biti ujedno i doprinos radu

ovoga Doma, a posredno i pomoć onima koji su u potrebi i u njemu borave. Oni moraju biti u središtu naše pažnje i naša zajednička briga“, rekao je nadbiskup.

Zgrada je od 1923. bila u vlasništvu tadašnje apostolske administrature, a dvije godine kasnije Riječke biskupije. Nakon Drugog svjetskog rata je nacionalizirana pa zatim i nadograđena, a denacionalizacijom je Riječkoj nadbiskupiji vraćeno pravo vlasništva nad starim dijelom zgrade. S obzirom da u njoj djeluje socijalna ustanova, Riječka

nadbiskupija nikad nije dovodila u pitanje nastavak njezina rada i korištenja tih 425 četvornih metara zgrade koje je dobila povratom nacionalizirane imovine. Ovom darovnicom samo je potvrđeno ono što je u praksi već postojalo.

Program osamostaljivanja korisnika i njihove integracije u društvo jedan je od najvažnijih ciljeva ove ustanove. Potvrdili su to i sami korisnici koji su na konferenciji za novinare iznijeli svoja iskustva, želje i potrebe. Ministar i nadbiskup nakon konferencije obišli su korisnike koji su bili vidno obradovani nenadanim posjetom.

Križobolja

Piše:
Daria
Ljevar

Nije vrijeme za zdravstvenu minutu, ali mi se čini da Križobolja najbolje opisuje sve što mi se drobi u glavi i srcu. Križoboljom bih nazvala bol od križa, od onog svakidašnjeg, do onog koji dovodi u pitanje egzistenciju života.

“Dajte im vi jesti” i “Što god vam rekne, učinite”, kao da izazivaju, traže izlazak iz okvira koje stvaramo kao obrambeni mehanizam, kao strategije kojima ćemo se uklopiti u okolinu i biti prihvaćeni. Svaki čovjek prije i poslije svega želi nekome i negdje pripadati, želi kad se negdje vrati obradovati koga samim svojim postojanjem i prisutnošću. Prva Isusova rečenica, zapravo svojevrsna zapovijed, želi ispuniti onu prazninu ljudskog bića koja neprestano žeda i glada za time da bude dovoljna, želi prestati biti teret i višak. Drugu rečenicu izgovara Majka Hrabriteljica; onima koji slušaju i čuju Kristov krik, želi reći da se ne boje iskoračiti u vjeru i hodajući se pouzdati u Božje obećanje.

Križoboljom bih nazvala bol od križa, od onog svakidašnjeg, do onog koji dovodi u pitanje egzistenciju života. Dati kome jesti upućuje na ono malo, svakodnevno oduzimanje sebe od sebe da bi netko gladan iskusio odmor od svakodnevne Križobolje. Druga zapovijed dovodi do ruba ljudske snažne borbe za egzistenciju i uvodi u hrabru providnost. Obje zapovijedi izrečene su iz ljubavi i brige za one čija je Križobolja dovela do velike boli, bilo od osjećaja bespomoćnosti u velikim stvarima ili iscrpljenosti od svakodnevnih “običnih” briga. Obje situacije također tjeraju naprijed, nasititi se i/ili čuti što nam to Isus želi reći. Ovi događaji traže nas da ispričamo svoju priču i odvedemo nekoga u Kanu njegova života te mu pomognemo iskusiti kako je to kad u pozadini njegove Križobolje stoji Majka Zagovornica i Hrabriteljica te sa svojom pozornosti, pažljivošću i konkretnosti izmoli pomoć i snagu za Hodočašće. Ovi evanđeoski ulomci traže nas da nahranimo one koji gladuju plodovima koji proizlaze iz i od Krista koji je Kruh živi.

I na kraju; zašto Križobolju stalno pišem velikim slovom. Zato što ni jedan križ bez križa nema svrhe niti daje plod.

Dragi čitatelju: “Nosí križ i nemoj da križ nosi tebe”, i tako dopusti Kristu pomoću tvoga križa ispisati priču kojom će nalažiti izgubljeno i radovati se nađenom.

Upisi na seminare Metropolitanskog pastoralnog instituta u Rijeci

Upisi traju do 29. rujna 2023.

Na tragu poziva Crkve na novu evangelizaciju, osobito poziva pape Franje, Metropolitanski pastoralni institut u Rijeci nudi pomoć u vjerskoj formaciji vjernika laika. Za one laike Riječke metropolije koji žele raditi na osobnoj vjerskoj izgradnji u teološkom i duhovnom smislu MPI u Rijeci u obrazovnoj godini 2023./2024. organizira sljedeće seminare:

- **Teološko-katehetski seminar za pastoralne suradnike i župne animatore (TKSP)**
- **Seminar za teološku kulturu laika (TKL)**
- **Teološko-katehetski seminar za odgojitelje/ice u vjeri u predškolskim ustanovama (TKSO)**
- **Seminar trajnog upoznavanja Biblije (STUB)**
- **Tečaj novinarstva (TN) – Odgoj za medije**

Za sve detaljnije informacije molimo Vas da posjetite: www.mpi-ri.com ili možete nazvati na: **091 1984 984**

E-mail adresa: mpi@ri-nadbiskupija.hr

PRIJAVE U NADBISKUPIJSKU ŠKOLU ZA CRKVENU GLAZBU

LITURGIJSKA GLAZBA

Predmeti: ORGULJE, KLAVIR, SOLFEGGIO, HARMONIJA, ZBORSKO DIRIGIRANJE, LITURGIJSKA MUZIKOLOGIJA, GREGORIJANSKO PJEVANJE, VOKALNA TEHNIKA, SOLO PJEVANJE i ZBOR.

POČETNI TEČAJ ZA DJECU do 14 godina starosti.

Djeca mogu izabrati instrumente: KLAVIR, GITARU, VIOLINU ili PJEVANJE.

Upisi traju do 15. listopada 2023.

Za više informacija možete se obratiti na:

e-mail: crkvena.glazba.ri@gmail.com

Facebook i Instagram: **Crkvena Glazba Rijeka**

Mob: **091/8831970**

Po ranama majke

Rane po majci najdublje su, bole najžešće.

Najstrašnije vrište kad zlo smije se.

Rane po majci živiš, a životom ih Gospodin čisti.

Rane po majci ne zacjeljuju, one se u ljubav ukorjenjuju.

enataddei@2013

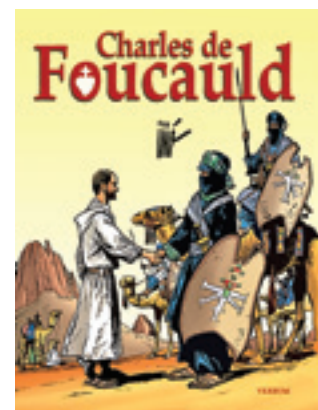
Verbum

Joseph Gillain Jijé: Charles de Foucauld

Charles de Foucauld (1858. – 1916.) živio je nemirnim životom, u stalnoj potrazi za apsolutnim, za onime što ostaje i nakon smrti. Ovaj časnik, istraživač i jezikoslovac iz ugledne i bogate obitelji pronašao je životni mir kao siromašni i prezreni pustinjač među Tuarezima usred Sahare, gdje je doživio mučeničku smrt 1. prosinca 1916. godine.

Katolička Crkva časti ga kao sveca, a milijuni ljudi nalaze u njegovu životu i duhovnosti nadahnuće i poticaj.

Njegovu životnu priču i traganje za smislom i nutarnjim ispunjenjem donosimo u obliku vrhunskoga stripovskog klasika iz pera čuvenoga Josepha Gillaina Jijéa (1914. – 1980.), poznata kao tvorca jednoga od prvih velikih europskih western-stripova Jerry Spring kao i po radu na stripu Spirou & Fantasio. Ovo prvo hrvatsko izdanje Jijéova remek-djela Charles de Foucauld, izvorno objavljena 1959. u stripovskome časopisu Spirou, sada s radošću predajemo čitateljima.

U Bogu ljubiti bližnjega

Sestre Družbe Presvetog Srca Isusova proslavile su 12. kolovoza u župnoj crkvi Blažene Djevice Marije Karmelske na Donjoj Drenovi velike jubileje redovničkih zavjeta njihovih članica, a misu zahvale predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić. Zlatni jubilej (50. obljetnicu) polaganja redovničkih zavjeta proslavile su sestre: Ancila Jendričko, Maristela Salopek i Krešimira Vuleta, a 60. obljetnicu, to jest dijamantni jubilej, sestre: Bernarda Krajcar, Augustina Vrgoč i Rozalija Težak. Euharistijsko slavlje zaključeno je svečanim Te Deumom, a nakon završnog blagoslova zajedništvo okupljenih vjernika nastavilo se u samostanu sestara Družbe Presvetog Srca Isusova, uz prigodni agape.

Vrhovna poglavarica Družbe, Dobroslava Mlakić, čestitala je na početku misnoga slavlja sestrama jubilaricama na vjernosti i ustrajnosti u njihovom redovničkom služe-

nju te je zahvalila za sva dobročinstva koja su mnogi od njih primili. To su brojne generacije djece i mladih koje su sestre privodile k vjeri, poput majke utemeljiteljice, službenice Božje Marije Krucifikse Kozulić. „Sestre su se kao Marta i Marija za mnoge žrtvovala i molile za bolesne i nemoćne, siromašne i ostavljene“, istaknula je poglavarica te pozvala okupljene vjernike na molitvu za nova duhovna zvanja u Družbi, i za cijelu Crkvu.

Kao misao vodilju u proslavi zlatnih i dijamantnih jubileja redovničkih zavjeta, nadbiskup je u svojoj propovjedi izdvojio tri cilja iz Apostolskog pisma pape Franje upućenog redovnicima i redovnicama prigodom Godine posvećenog života. Prvi cilj bio je gledati prošlost sa zahvalnošću, zatim živjeti sadašnjost velikom ljubavlju te prigrliti budućnost nadom.

„Ne podlegnite napasti brojeva i djelovitosti, a još manje napasti da se uzdate u

vlastite snage. Istražujte obzore svoga života i sadašnjeg trenutka u budnom bdijenju. Ne pridružujte se zloglukim prorocima koji naviještaju svršetak ili besmisao posvećenog života u današnjoj Crkvi; radije se zaodjenite Isusom Kristom i zaognite oružjima svjetlosti te ostanite budni i bdijte. Nastavimo i uvijek se iznova vraćajmo na svoj put s povjerenjem u Gospodina“, kaže papa Franjo. Da, ondje gdje mi ne uspijevamo i nemamo odgovora, On, Gospodin ima odgovor. Prigrliti budućnost nadom znači u Njega i Njegov plan imati povjerenja i ne bojati se ako je to njegov plan i umrijeti, jer ako pšenično zrno pavši na zemlju ne umre, ostaje samo. Ako li umre, donosi obilat plod. A u međuvremenu treba vjerovati i nadati se. I što je najvažnije: ljubiti onako kako ljubi Isus, a On ljubi do kraja, do srca probodenog iz ljubavi prema nama“, istaknuo je Uzinić.

Petra Jurić

Utjelovljena Božja ljubav u ljudskom srcu

Sestre Družbe Presvetog Srca Isusova u Rijeci 16. lipnja proslavile su blagdan pod čiju ih je duhovnu zaštitu stavila njihova utemeljiteljica Marija Krucifiksa Kozulić. Svečanu misu u Kući matici na Donjoj Drenovi predvodio je umirovljeni biskup Porečke i Pulske biskupije Ivan Milovan.

Uvod u slavlje dala je vrhovna predstojnica Družbe te postulatorica kauze za proglašenje blaženom službenice Božje Marije Krucifikse, Dobroslava Mlakić te podsjetila da je ovaj blagdan ujedno i Dan posvete svećenika. Pozvala je stoga okupljene svećenike, redovnice i vjernike da revnije kroče putem duhovnosti i svetosti.

Biskup Milovan u propovjedi je istaknuo kako blagdan Presvetog Srca Isusova podsjeća na jednu od temeljnih istina vjere, da je Bog ljubav. „Utjelovljena Božja ljubav zakucala je u ljudskom srcu“, rekao je. Bila je to jedna od temeljnih misli vodilja i utemeljiteljici Družbe.

Biskup je podsjetio na još tri svete redovnice koje su, svaka na svoj način, jako utjecale na život Crkve. Julijana iz Liègea u 13. st., Margareta Marija Alacoque u 17. st. i Faustina Kowalska u 20. st.

Istaknuo je da je svaki kršćanin pozvan djelovati iz ljubavi, jer kršćanski moral nije tek kruto vršenje zapovijedi. „Ako me ljubite, vršit ćete moje zapovijedi, riječi su koje Isus uputio učenicima. On nas poziva da se držimo njegovih zapovijedi, ali više iz ljubavi nego iz straha“,

rekao je biskup.

Na kraju je ponovio poziv na život u ljubavi, posebno prema najpotrebitijima. „Današnji blagdan poziva nas da u vjeri i pobožnosti sve više upoznajemo Boga kao raspetu ljubav. Da ga izaberemo za temelj svoga života.“ Na kraju mise biskup je predmolio klanjanje pred izloženim Presvetim Sakramentom.

Sestre su se za blagdan pripremale trodnevnicom koju je predvodio župnik župe BDM Karmelske Michele Cittadino.

Nadbiskup Uzinić planinario s katoličkim skautima

Katolički skauti Riječke nadbiskupije u sklopu kampa kojeg tradicionalno održavaju zadnji vikend kolovoza na Zavižanu, u subotu 26. kolovoza ugostili su riječkog nadbiskupa Matu Uzinića i generalnog vikara Maria Tomljanovića. Susret je započeo u jutarnjim satima kod Planinarskog doma na Zavižanu od kuda su zajedno krenuli na planinarenje.

Početna točka bila je kapelica sv. Antuna Padovanskog na Zavižanu gdje je nadbiskup blagoslovio skupinu, planinarski pohod i skautski pokret. Potom su se zajedno popeli na vrh Veliki Zavižan, nakon kojega su se spustili u Velebitski botanički vrt u kojemu su se upoznali s bogatom i raznovrsnom florom nacionalnog parka.

Po povratku s planinarenja u Planinarski dom na Zavižanu, izmislili su Anđeo Gospodnji te zajedno blagovali. Nakon ručka, nastavili su druženje i ugodan razgovor s nadbiskupom. Skauti su svoj kamp nastavili na Velebitu nakon što su se u Rijeku vratili nadbiskup i generalni vikar.

Doživotni zavjeti s. Nine Benedikte Krapić

„Kada imaš povjerenja, svladavaš prepreke. Kada sumnjaš, propadaš, toneš. To su ljudske drame, one se odvijaju između povjerenja i sumnje. I takav je odnos s Bogom, on se odvija između povjerenja u Njega i sumnje“, istaknuo je fra Ante Vučković, duhovnik s. Nine Benedikte.

S. M. Nina Benedikta Krapić 13. kolovoza položila je doživotne redovničke zavjete u ruke provincijalne poglavarice Provincije Majke Dobrog Savjeta - Rijeka, Ane Marije Rakocije. Misno slavlje i obred zavjetovanja u Svetišću Majke Božje Trsatske predvodio je franjevac Ante Vučković u zajedništvu s generalnim vikarom Mariom Tomljanovićem i ostalim svećenicima. Slavlju je, uz sestre iz Družbe sestara milosrdnica, prisustvovala i obitelj te prijatelj redovnice.

Na početku propovijedi Vučković se osvrnuo na život i djelo dvaju svetaca: Vinke Paulskog, osnivača Družbe sestara milosrdnica i svete Terezije Benedikte od Križa (Edith Stein), čije je redovničko ime uzela sestra Nina Benedikta. Propovjednik je u nastavku, nadahnut pročitanim svetopisamskim tekstovima, protumačio značenje i obilježja redovničkog poziva kao i važnost povlačenja u tišinu i osamu prilikom njegova razlučivanja.

„Možeš imati kakav god hoćeš život: uređen, dobar posao, dobre roditelje, materijalnu sredinu, ali u tebi nešto kaže: 'ja te hoću drugdje' i ta sigurnost da sam našao

mjesto za koje se isplati sve ostaviti je odgovor koji nazivamo pozivom. Onda tražite kako to razumjeti. Nikada poziv nije jasan od početka. Koliko god bilo jasno, neprestano se javljaju pitanja. Možeš promatrati čudesnost stvorenja, možeš čitati Bibliju, otkrivati gdje je Bog sve što radio, ali ništa o Bogu nećeš razumjeti ako ne voliš. Nema drugog načina, moraš voljeti ako hoćeš upoznati Boga, a šteta je proći u životu, a ne susresti da je Bog živ. Šteta je za naš život, jer je to najdublje i najvažnije što možemo uopće upoznati“, kazao je Vučković.

Propovjednik se na kraju osvrnuo na evanđeoski ulomak u kojem Isus, nakon što je nahranio gladno mnoštvo, prisiljava učenike da uđu u lađu i bez njega preplove na drugu obalu po jezeru koje će zahvatiti oluja. Iz tog događaja ukazao je na dinamiku povjerenja i sumnje u čovjekovom svakodnevnom odnosu s Bogom te istaknuo da je to životna škola koja se oslikava u svakom zvanju pa tako i u redovničkom.

„Isus prisili učenike da uđu u lađu i odu bez njega i to noću, po jezeru koje će zahvatiti oluja. On to hoće zbog njih. Zašto?

Da budu izloženi oluji, da se nađu u vjetru, u mukama, u noći bez njega, sami. Zašto? Zato što ih hoće slobodne. Zato što ne želi da ovisi o njemu kao da nisu odrasli ljudi. Zato što hoće da se suoče s dramama i pitanjima i da naprave razliku između toga kada je On s njima i kada nije s njima. To je životna škola koja se oslikava u svakom zvanju. U svakom zvanju znamo kakav je život bez Boga i onda je zvanje odgovor jer hoću život s njime. I onda će s lađe Petar reći: 'ako si ti, zapovjedi mi da dođem k tebi.' To je čudesna hrabrost u srcu straha - ako je On, ja mogu sve. Ja mogu biti jači od oluje, noći ili od toga što se predstavlja. To su životne upetljanosti, slomljeni odnosi, neuspjesi, ono što nas povlači dolje. To su sve težine koje nosimo, ali ako je On tu, ako ja njega vidim, mogu to svladati. Kada imaš povjerenja, svladavaš prepreke. Kada sumnjaš, propadaš, toneš. To su ljudske drame, one se odvijaju između povjerenja i sumnje. I takav je odnos s Bogom, on se odvija između povjerenja u Njega i sumnje“, istaknuo je Vučković.

Petra Jurić

Sestra M. Nina Benedikta Krapić rođena je 7. lipnja 1989. godine u Rijeci. Do odlaska u samostan bavila se kazališnom glumom i novinarstvom i radila kao voditeljica i novinarka na Radiju Trsat. U Družbu sestara milosrdnica sv. Vinke Paulskoga stupila je 2014. nakon završenog studija prava. Pod zaštitom sv. Terezije Benedikte od Križa (Edith Stein) uzima redovničko ime s. M. Nina Benedikta. U redovničkom apostolatu radila je kao pravica u Centru za socijalnu skrb u Rijeci te u Caritasovom domu za žene i djecu - žrtve obiteljskog nasilja "Sv. Ana", u Caritasu Riječke nadbiskupije vodila je Tranzitni punkt za migrante. Educirala se u području psihoterapije te služila osobama liječenim od ovisnosti o alkoholu. S. M. Nina Benedikta je i u redovništvu dala doprinos novinarstvu te je aktivna na Hrvatskom Katoličkom Radiju i Radiju Mariji. Pred obranom je završnog rada na Poslijediplomskom specijalističkom studiju Odnosi s javnošću na Fakultetu Političkih znanosti u Zagrebu. Nakon polaganja zavjeta odlazi u Vatikan gdje će raditi na tromjesečnom projektu Dikasterija za komunikacije, u Vatikanskim medijima.

